هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

60

سالّی/ 2010 – بەرگی شەست

چاپی یەکەم/ سالّی 2010

پێرِیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی دەسپێك خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2010/9/7 ل 5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2010/9/20 ل 17

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2010/9/29 ل 83

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2010/10/4 ل 161

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2010/10/6 ل 207

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2010/10/10 ل

221

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2010/10/13 ل 225

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2010/10/26 ل 229

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2010/10/27 ل 251

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (9) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2010/11/1 ل 291

دەربچێتن، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، ئەو فەقەرەیە راگیرا، بەڕێز کاك فرسەت موداخەلەی هەیە، کەرەم بکە.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کێشەی سەرەکی ئەوەیە نەفازی ئەو قانونەیە، نەفازەکە کێشەیەکی پەیدا کردووە، گرنگ ئەوەیە چارەسەر بکرێت، چۆن چارەسەری دەکەیت؟ قانونەکە رادەگری، پاش ئەوە ئەگەر برادەران هەموار کردنێك هەبێت لەسەر هەموو قانونەکە، دەتوانیت هەنگاوی دووەم ئەوە موناقەشە بکەیت، موناقەشەی پرۆژەکە بکەیت، لەبەر ئەوە گرنگ ئەوەیە تۆ ئاساری ئەو قانونە رابگری، تاکو کێشەکە بەردەوام نەبێت، ئەوە موهیمە، بە رەئی من ئێمە بەردەوام بین لەسەر ئەو فەقەرەیە، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ بکرێت، تەحویلی لیژنەکانی بکەین و رەئی ئەوان وەربگرین، پاشان هەنگاوی دووەم چ هەموار کردنەکەمان هەبێت لەسەر ئەو قانونە، قانونی ئەسڵی و پرۆژەکە، دەتوانین بیخەینە بەردەم بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، با رەئی خۆیان لەسەر بدەن، یەعنی ناحیەی تەسەلسولییش مەنتقی تێدایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەرەم بکە.

بەڕێز د.زانا رؤوف حمە کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە تەئجیل کردن دەکەم، پرۆژەکەی حکومەت تەئجیل بکرێت، بەلاّم بە مەرجێك سوود لەو کاتە وەربگرین لەپێناوی هەموار کردنەکە، یەعنی ئێمە سەرەتا بڕیار بدەین لەسەر تەئجیل کردن لەماوەی تەئجیل کردنەکەدا ئێمە بتوانین هەمواری بکەینەوە، یەعنی ئەو پرۆژەیە بێتەوە ناو بەرنامەی کار، بۆ ئەوەی هەموار بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، جارێ تەئجیلی دەکەین هەتاوەکو ئەو ئیشکالیەتە چاك دەکرێت، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ کەرەم بکە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خوشك و برایانی ئەندامانی پەرلەمان.

ئەو خاڵەی عیلاقەی بە قانونی ئیجارەوە هەیە، ئێستا خوێندنەوەی یەکەمی بۆ دەکرێت، ئەو پرۆژەیە لە حکومەتەوە هاتووە، پێویستە ئیحالەی لیژنەکان بکرێت، بەنیسبەت پرۆژەی دووەمیشەوە پەیوەندی هەیە بە کارنامەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، لە کۆبوونەوەی داهاتوو داخیلی بکات و خوێندنەوەی یەکەمی بۆ

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان
62

ساڵی/ 2010 – بەرگی شەست ودوو

چاپی یەکەم/ ساڵی 2010

پێڕیست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/1/21 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (2)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/2/11 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (3)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2008/2/12 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی دەسپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/2 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/10 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/3/25 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/31 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/4/6 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/4/14 ل

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/4/15 ل

5- الادوية المكتوبة بدون وصفة طبية.

المادة التاسعة:

1- اذا لم يتوافر العلاج في المستشفيات والمراكز الصحية التابعة لوزارة الصحة، فتتم معالجته داخل الاقليم في المستشفيات والمراكز غير التابعة للوزارة بموافقة مسبقة من الوزير او من يفوض اليه هذه الصلاحية ويتحمل الصندوق في هذه الحالة دفع تكاليف العلاج الى المراكز والمستشفيات الاهلية.

2- اذا لم يتوافر الاجراء التشخيصي اللازم في المستشفيات والمراكز التابعة للوزارة فيحول الى المستشفيات والمراكز الاهلية المتعاقدة معها وزارة الصحة.

3- اذا لم يتوافر في المستشفيات والمراكز التابعة للوزارة فيتم توفيره للمريض وفقاً للتعليمات التي يصدرها الوزير لهذه الغاية.

المادة العاشرة:

أ- اذا ادخل المريض الى مستشفى اهلية تابعة للوزارة والمشمولة بالتأمين الصحي فعلى ذوي المريض تبليغ الجهة التي يحددها الوزير لهذه الغاية خلال مدة (48) ساعة من ادخال المريض الى المستشفى.

ب- اذا تم وفقاً لاحكام والتعليمات الصادرة من قبل وزارة الصحة بمقتضاه اعتماد حالة المريض حالة طارئة فيتحمل الصندوق تكاليف العلاج بنسبة تقررها وزارة الصحة.

المادة الحادية عشرة:

على الوزارة تشكيل لجنة تسمى بلجنة التأمين الصحي يحدد اعضاء اللجنة بتعليمات صادرة من الوزارة.

تختص اللجنة بالامور الاتية:

1- بوضع السياسة العامة لغرض تطبيق قانون التأمين الصحي في الاقليم بعد التشاور مع الوزارة.

2- اقرار الموازنة العامة للصندوق.

3- وضع الاسس للحوافز والمخصصات للاطباء والكوادر الطبية او اي فئة اخرى تحددها اللجنة بعد التشاور مع الجهات المعنية.

4- تنفيذ التعليمات المتعلقة بالتصنيف الطبي للاطباء والصيادلة والممرضين وجميع المهن الطبية المساعدة من حيث تصنيف العمل في المستشفيات التابعة للوزارة والمستشفيات الخاصة.

5- وضع الاسس لغرض تطبيق نظام التمويل الذاتي في المستشفيات والمراكز الصحية.

6- اصدار بطاقة التأمين الصحي وتجديدها واصدار بدل الفاقد منها.

7- قبول الهبات والتبرعات شريطة ان تكون للمعالجة الطبية وبموافقة من الوزارة.

8- النظر في اي موضوع يتعلق بمهام اللجنة.

9- النظر في ادخال امراض اخرى تشملها التأمين.

المادة الثانية عشرة:

يحدد تشكيلة الهيئة ومهامها بنظام.

المادة الثالثة عشرة:

للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ هذا القانون.

المادة الرابعة عشرة:

يطبق هذا القانون خلال ستة اشهر من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

الاسباب الموجبة

تماشياً مع المادة (30 و 31) من الدستور العراقي وبغية تمتع كل مواطن في اقليم كوردستان من الحصول على افضل الخدمات الصحية وضمان تأمينه الصحي او عند تعرضه لازمة صحية او يتلقى العلاج اللازم من دون تعرضه لازمة مالية والرفع من المستوى الاقتصادي والعلمي للكوادر الصحية والاطباء كافة وبغية تطوير البنية التحتية للمستشفيات والمراكز الصحية في اقليم كوردستان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، تکایە ئەو پڕۆژەیە رووبەڕووی لیژنە تایبەتمەندەکان و ئەندامە بەڕێزەکان بکرێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پڕۆژە یاسای بیمەی تەندروستی لە هەرێمی کوردستان ئاراستەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی و لیژنەی دارایی و لیژنەی کۆمەڵایەتی و سەرجەم ئەندامە بەڕێزەکان دەکەین، وێنەیەکیش بۆ حکومەت دەنێرین، فەرموون بۆ خاڵێکی تر.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی چوارەم لە بەرنامەی کار/ خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پڕۆژە یاسای هەموار کردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (9)ی ساڵی 2008 یاسای هەموار کردنی جێ بەجێ کردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی 1979.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی بفەرموون بۆ ئێرە، فەرموون بۆ خوێندنەوەی پڕۆژەکە.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پڕۆژەیە لەلایەن حکومەتەوە پێشکەش کراوە، ئێمە لەگەڵ لیژنەی دارایی و ئابووری راپۆرتێکی هاوبەشمان ئامادە کردووە، پشتگیری لە پڕۆژەکە دەکەین، بەڵام تێبینی ئەوەمان هەیە لە پڕۆژەکە حکومەت داوای ساڵێکی کردووە بۆ جێ بەجێ کردنی یاساکە، بەڵام لەکاتی گفتوگۆ کردنی هەردوو لیژنە، زۆرینەی ئەندامانی هەردوو لیژنە کۆك بوون لەسەر ئەوەی کەوا پڕۆژەکە بۆ ماوەی دوو ساڵ بێت بۆ

دواخستنى جێ بەجێ كردنى ياساكە، ئێستا راپۆرتەكە لەلايەن ليژنەى دارايى و ئابوورى بە زمانى عەرەبى دەخوێندرێتەوە.

بەڕێز د.ئاراس حسين محمود:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

الى/ رئاسة برلمان كوردستان_العراق

م/ تقرير مشترك

اجتمعت لجنتنا الشؤون القانونية ولجنة المالية والاقتصاد وبصورة مشتركة بتأريخ 12/ گەلاڕێزان/2710 كوردي المصادف ليوم 2010/11/3 ميلادي لدراسة مشروع قانون التعديل الاول لقانون إيجار العقار المرقم (9) لسنة 2008 المقدم من قبل مجلس وزراء اقليم كوردستان، والمحال الى لجنتنا بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية المرقمة (9) في 2010/11/1، وبعد المناقشة والمداولة توصلت اللجنتان الى مايلي:-

1- تأييد المشروع.

2- اعادة صياغة المشروع بالشكل الآتي:-

مشروع قانون رقم (   ) لسنة 2010

قانون التعديل الاول لقانون إيجار العقار رقم (9) لسنة 2008

المادة (1):

تعدل الفقرة (ثانياً) من المادة (الثالثة) من القانون رقم (9) لسنة 2008 وتقرأ كالآتي:-

(تمتد عقود ايجار العقار المؤجر لغير اغراض السكن المبرمة قبل نفاذ هذا القانون لغاية 2012/7/15 اعتباراً من تأريخ نفاذ القانون رقم (9) لسنة 2008 وتخضع بعد مضي المدة المذكورة لأحكام القانون المدني رقم (40) لسنة 1951 المعدل النافذ في الاقليم).

المادة (2):

تسري احكام هذا القانون على الدعاوى المنظورة امام المحاكم المختصة وفقاً للقانون اعلاه والتي لم يصدر فيها قرار مكتسب الدرجة القطعية.

المادة (3): على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة (4): ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

الاسباب الموجبة

بغية منح المستأجر فترة اخرى ليكون على دراية بالاوضاع القانونية الجديدة للمأجور لتدبير اموره وإعطاء المهلة الكافية لوسائل الاعلام لنشر الوعي القانوني في هذا المجال، شرع هذا القانون.

راجين التفضل بالاطلاع وعرض أصل المشروع ورأي اللجنتين بشأنه على البرلمان للمناقشة وابداء الرأى المناسب والتصويت.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامە بەڕێزەکان.

ڕاپۆرتی لیژنەی هاوبەش بە زمانی کوردی پێشکەش دەکەین:

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان _ عێراق

بابەت/ ڕاپۆرتی هاوبەش

لیژنەی کاروباری یاسایی و لیژنەی دارایی وئابووری بەشێوەیەکی هاوبەش لە ڕۆژی 12/گەلاڕێزان/2710ی کوردی بەرامبەر بە ڕۆژی 2010/11/3ی زاینی کۆبوونەوە، بۆ لێکۆڵینەوە لە پڕۆژەی یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسایی بەکرێدانی خانووبەرەی ژمارە (9)ی ساڵی 2008، کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستانەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە پەرلەمان لە دانیشتنی ژمارە (9)ی ڕۆژی 2010/11/1دا بۆ لیژنەکەمان هاتووەو، دوای وتووێژ کردنی ،هەردوو لیژنەکە گەیشتنە ئامانەی خوارەوە:

1- پشتگیریی پرۆژەکە دەکرێ.

2- دارشتنەوەی پرۆژەکە بەم شێوەیەی خوارەوە بێت.

یاسایی ژمارە ( )ی ساڵی 2010

یاسایی هەموارکردنی یەکەمی یاسایی بەکرێدانی خانووبەرە لە هەرێمی کوردستان - عێراق

ژمارە (9)ی ساڵی 2008

ماددەی یەکەم:

بڕگەی (دووەم) لە ماددەی (سێیەم) لە یاسای ژمارە (9)ی ساڵێ 2008دا هەموار دەکرێ و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

(گرێبەستی بەکرێدانی خانووبەرەی بەکرێدراو جگە لە مەبەستی نیشتەجێ بوون، کە پێش جێ بەجێ کردنی ئەم یاسایە تاکو 2012/7/15 بەستراوە درێژ دەبێتەوە لە ڕۆژی جێبەجێ کردنی یاسای ژمارە (9)ی ساڵی (2008)دوەو، دوای تێپەر بوونی ماوەی ناوبراو دەکەوێتە ژێر حوکمە کانی یاسای مەدەنی ژمارە (40)ی ساڵێ 1951ی هەموار کراو لە هەرێمدا).

ماددەی دووەم:

حوكمە كانی ئەم یاسایە ئەو داوایانە دەگرنەوە، كە لەبەردەم دادگا تایبەتیەكان بەپێی یاسای سەرەوە بینراون و بڕیاری یەكلاكەرەوەیان لەبارەوە دەرنەچووە.

ماددەی سێیەم:

پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەكان حوكمە كانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بكەن.

ماددەی چوارەم:

ئەم یاسایە لەرۆژی بلاوكردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقائعی كوردستان)دا جێ بەجێ دەكرێت.

(هۆیە پێویستیەكانی دەرچوواندنی)

لەپێناوی پێدانی ماوەیەكی تر بە كرێچی تاكو لەبارە یاساییە نوێكانی بەكرێدراو ئاگاداربن تا كاروباری خۆیان رێك دەخات و ماوەیەكی تەواو بەهۆیەكانی راگەیاندن دەدات بۆ بلاوكردنەوەی هۆشیاریی یاسایی لەم بوارەدا، بۆیە ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

تكایە ئەسڵی پرۆژەكەو رای هەردوو لیژنەی كاروباری یاسایی ودارایی و كاروباری ئابووری لەبارەیەوە بخرێتە بەردەم پەرلەمان، بۆ گفتوگۆ لەسەركردنی و دەربڕینی رای گونجاو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەخێرهاتنی میوانەكان و وەزیری دارایی و جێگری وەزیری دارایی و مونەسیقی نێوان حكومەت و پەرلەمان دەكەین، بەخێر بێن، ئێستا ئەو پرۆژەیە خوێندرایەوە، راپۆرتەكانیش خوێندرانەوە، ئێستا بەپێی ئەو پرۆژە داوا كراوە سالێك دوا بخرێت جێ بەجێ كردنی، یان تەمدید بكرێت بەپێی ئەو قەرارەی تەمدید بكرێتەوە بۆ سالێكی تر، چ پەرلەمانتارێكی بەڕێز دەیەوێت قسە بكات لەو بارەیەوە با بفەرمووێت ناوی خۆی بنووسێت؟ ئەو پەرلەمانتارە بەڕێزانەی ناوەكانیان نووسراوە، رێزداران (عبدالرحمن حسین، كاردۆ محمد، كاروان صالح، نەسرین جمال، محمد دلێر محمود، ژیان عمر شریف، زكیە سید صالح، حمە سعید حمە علی، شلێر محمد نجیب، شێردڵ تحسین، شوان كابان، تارا ئەسعەدی، پەروین عبدالرحمن، سۆزان شهاب، د.زانا رؤوف، برهان رشید، اسماعیل سعید، كوێستان محمد، اسماعیل محمود، د.صباح محمد نجیب، د.احمد وەرتێ)، كەسی تر هەیە ناوی نەنووسرا بێت؟ فەرموو كاك عبدالرحمن قسە بكە.

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابكر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕاستی وەكو ئێمە هەموو ئەزانین لەوەی ئەو پرۆژەیە دەرچووە، كێشەو مەشاكیلی زۆر دروست بووە لەناو هەرێمی كوردستاندا، لەم دواییدا لەوانەیە خەڵكەكە بەگژی یەكتر بچنەوە، كە كوشتنی تێ بكەوێتەوە، یان شتی خراپتری لێ دەربچێت، لەبەر ئەوە ئەم پرۆژەیە كە هاتۆتە ناو پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، یەك دەقە كاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نوقتەی نیزامیە، ئەوە دەرچوونە لە بابەتەكە، بابەتەكە تەنها حكومەت پڕۆژەیەكی تەقدیم كردووە، دەیەوێت ئەو قانونە بۆ ماوەیەكی دیاری كراو دوابخات، ئایا لەگەڵێتی یان نا؟، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئێوە پڕۆژەكە ئامادەیە لەبەردەستان، بزانین ئەو پڕۆژەیە باشە یان باش نیە؟، موناقەشەی ئەوە بكەن، كێ تەئید دەكات، كێ تەئید ناكات؟، دەیەوێت ساڵێك تەئجیل بێت، فەرموو قسەكانت بكە.

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابكر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئاخر ئەو پڕۆژەیە لەبەر چی پێكهاتووە، حەدەسێك بووە، شتێك ڕوویداوە لەناو هەرێمی كوردستان دەبێت ئێمە بێینەوە، قسە لەسەری بكەین.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئاخر لەسەر ئەوە هاتووە، دیارە مەشاكلەكە بە سەببێكە، بۆیە ئەو پڕۆژەیە هاتووە بۆتەئجیل كردنی.

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابكر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

منیش هەروا پشتگیری پڕۆژەكە دەكەم كە دوا بخرێت، بۆماوەی دوو ساڵ، نەك ساڵێك بێت، بەڵام لەم ماوە دوو ساڵەیە دەبێت هەموار بكرێت، یەعنی تەعدیل بكرێت، بچێتە جێبەجێ كردن، تاوەكو ئەو مەشاكیلانەو، ئەو كێشانەی لە ناوەوەی هەرێم هەیە، چارەسەر بكرێت، گەورەتر نەبێت و زیاتر نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاردۆ فەرموو.

بەڕێز كاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی پڕۆژەكە دەكەم بۆ دواخستنی، بەڵام دەمەوێ ئەو پاساوە بێنمەوە كە بۆ پشتیوانی دەكەین، وە بە چ شێوەیەك، خۆی ئەم یاسایەی بەكرێدانی خانوو بەرە، هەموار كراوە، بەڵام لە جێبەجێ كردنی لە 7/15، دەتوانم بڵێم جێبەجێ كردنەكە لە خێراییەكی زۆر دیارە، كێشەو گرفتەكی زۆری دروست كرد، لەبەر ئەوە، ئەوە دەڵێم چونكە ئەم تاخیر كردنانەیان، ئەم دوا خستنەیان، دەبێتە مایەی نیگەرانی دروست

کردن، بۆ جێگیر کردنی ئابووری و بازاڕو، هەتا ئارامی کۆمەڵایەتی، بۆیە ئەم دواخستنە، دواخستنێکە کە دەبێتە مایەی، یەعنی دەتوانم بڵێم موسەکینێکی کاتیە، ئەم نیگەرانیە بۆ بازاڕ هەر بەردەوام دەبێت، لەکاتێکدا پڕۆژەیەکی تر هەیە، بۆ هەموار کردنی، وە پاساوەکەش ئەوەبوو، ئەگەر یاسایەك جێبەجێ نەکرێت، تۆ چۆن هەمواری دەکەی؟، بەڵام ئەمە پێش جێبەجێ کردنی نیگەرانیەکەی زۆر کردووە و کاریگەری لەسەر بازاڕ و باری کۆمەڵایەتی کرد، لەبەر ئەوە پشتیوانی دەکەم، بەڵام بەو مەرجەی کە پێویستە هەموار کردنەکە بکرێت لە ماوەیەکی دیاریکراو، ئەمە یەکیان، خاڵێکی تر، لە ماوەی 7/15 بۆ ئێستا، زۆر داوا چۆتە دادگا و کێشەی دروست کردووە، هەندێك داواش دەرەجەی یەکلا کەرەوەی بینیوە، هەقە موناقەشەیەك لەسەر ئەوە بکەین، ناکرێت ئەوانە ببنە قوربانی عەدالەت کە یاسایان جێبەجێ کردووە، وە بۆ ئەوانی تریش ئاسایی بێت، بۆیە لەبەر ئەم مەسەلەیە، من پێموایە دەبێت تەرکیز بکەینە سەر ئەوە، ئایا ئەم یاسایە تەئجیلەکەی، شوێنەوارەکەی نەگەڕێتەوە ئەسەرە رەجعیەکەی بۆ 7/15 لەوێوە تەئجیل بکرێت، چونکە ئەوانەی یاسایان جێبەجێ کردووە، زەرەرمەند بوون، ناکرێت بڵێین ئاساییە، لەبەر ئەوەی ئێمە بەرپرسیارین لە دەرکردنی ئەم یاسایە و جێبەجێ کردنی و بەم شێوازە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان نوقتەی نیزامی، فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ڕوون کردنەوەیەکم دەوێت، ئایا کە ئێمە قسە دەکەین، هەریەکسەر لەسەر مەشروعەکە هەمووی؟، یان مادە مادە قسە دەکەین، چونکە ئەو ڕاپۆرتە موشتەرەکەکە، سیاغەی بڕیاری حکومەتی کردۆتەوە، کردوویەتی بە چوار ماددەو هۆو پێداویستیەکانی، ئایا ئێستا چۆن قسە دەکەین؟، ماددە ماددە قسە بکەین، یان لەسەر هەرچوار ماددەکەو هۆیەکانی قسە بکەین بەیەکجار؟، ئەوەمان بۆ ڕوون بکەنەوە، چونکە مولاحەزە هەیە لەسەر یەك دوو ماددەو، لەسەر هۆیەکانی دەرچوونیشی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی پرۆژەکە بە کەم و کورتی لە لایەن حکومەتەوە پێشکەش کرابوو، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی لەگەڵ لیژنەی دارایی، ئەو کەم و کورتیانەی کەلە پڕۆژەکەدا هەبوو چاکمان کردەوە، ماددەیەکمان زیاد کرد، بابەتەکە هیچ جیاوازی نیە، واتە ئێستا ئیمکانە کۆی ئەو ماددانە بە جارەکی موناقەشەی لەسەر بکات، چونکە بابەتی ئەساس ئەوەیە، ئایا ئەو قانونە جێبەجێ کرێت یان دوا بخرێت، یەعنی هەدەفی موشەریع

لەو نوقتەیەی ڕادەوەستێت، ئەگەر ئەوە یەکلا کراوەتەوە ئیعتیادیە، وەجائزیشە ماددە ماددە موناقەشە بکەین، هیچ جیاوازی نیەو زۆر تەبیعیشە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی ڕاستە هەندێك ماددەی زیاد کراوە لەلایەن لیژنەی قانونیەوە، بەلآم مەقسەدی ئەساسی، ئەم تەئجیل بکرێت بۆ ماوەی سالێك، مەقسەدە ئەساسیەکەی، بەلآم بۆ هەموار کردنی ئەو ماددیەو، ئەو پڕۆژە یاساییە، لەو کاتەی کە ئێمە پڕۆژە یاسامان خستە بەرنامەی کارو مناقەشەمان کرد، دەکرێ لەوەی موناقەشەی چۆنیەتی هەموار کردنەکەی بەسەر دابێت، کاروان صالح، فەرمووو.

بەڕێز کاروان صالح احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە پڕۆژە یاسای ژمارە 9، کە بواری جێبەجێ کردنی لەو هەرێمەدا ئاستەنگە، بۆیە حکومەت داوای ئەوە دەکات کە دوا بخرێت، پێموابێت دوا خستنەکەشی چارەسەرێکی یەکجارەکی بنەڕەتی بۆ ئەو کێشەیە ناکات، بۆیە بۆ ئەوەی بتوانین لەو ماوەیەی کە ئەو تەئجیلە دەکرێت یان ئەو دواخستنەیە دەکرێت، پڕۆژە یاسایەك دەربکرێت، یان ئەو یاسایە هەموار بکرێتەوە، هاوسەنگیەك لە نێوان کرێچی و خاوەن موڵك دەربکات، کە خۆتان دەزانن ئێستا جۆرێك لە گرفتی زۆری کۆمەلآیەتی دروست کردووە لەو هەرێمەدا، بۆیە پێموایە سەقفێکی زەمەنی دابنرێت، لەوتەئجیلە، لەو دواخستنە، کە یاسایەك بۆ هەموار کردنەوەی ئەو یاسایە، بۆ دروست کردنەوەی ئەو هاوسەنگیە، خالی دووەمیشیان، تەئیدی هاوکارم کاك کاردۆ دەکەم، لەوەی کە ئەوەی کە لە 7/15 تا ئێستا، بڕیاری یەکلا کەرەوەی لە دادگاکان وەرگرتووە، بەڕاستی هەق وایە بە پێی یاسا، پێداچوونەوەیەکی بۆ بکرێت، چونکە عەدالەت نیە لەوەی تۆ یاسایەك لە چەند هەفتەیەك پێش ئێستا خەلکێك مافی پێشێلکراو، یان مافی لێ سەندراوەتەو، یان ئەو هەقەی کە هەیبووە، لێی سەندۆتەوە، ئێستاکە یاسایەك دەردەکەی بۆ خەلکێکی تر، شمولی هەندێك بکات و هەندێکیشی تێدا بێ بەری بێت، پێموایە ئەوە ناهەقیەکی گەورەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نەسرین خان فەرموو.

بەڕێز نەسرین جمال مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دیارە پشتیوانی بیرو بۆچوونەکانی هەردوو هاوکارم کاك کاروان و کاك کاردۆ دەکەم، بەڕاستی ئەم بڕیارە بڕیارێکی زۆر سەختە، وە لای هەمووشمان ئاشکراو ڕوونە کە وردە وردە سەرەتای کێشەکان دەرکەوتووە، وە تەئسیراتێکی زۆر خراپی هەیە لەسەر هەم کرێچیەکان، وەلەسەر هەم خاوەن موڵکەکان، بۆیە پێویست بەوە دەکات، ئێمە بۆ دوو سالْ تەئجیلی بکەین، بەلآم لە ماوەی ئەو دووساڵە، پێ داگری

بکەین لەسەر هەموار کردنێك کە لە سالحی هەردوو لا بێت، هەم کرێ نشینەکانیش ئیستیفادەی لێ بکەن، وە هەم خاوەن موڵکەکانیش ئیستیفادەی لێ بکەن، دیارە لە مەسەلەی تەنفیز کردنی بڕیارەکان، زۆر زوو دەستیان کردووە بە تەنفیزی ئەو قەرارە، لە سلێمانی ئێستا 150 کەس لە کرێ نشینەکان سەردانی مەحکەمەیان کردووە، جەلسەی یەکەمیان تەواو بووە، جەلسەی دووەمیان کە بۆ کۆتایی هێنانی قەرارەکەیە 12/12 یە، بۆیە ئەگەر دەست و بردێك بکەین لەوەی کە پێشنیارەکەمان وەهابێت، هەم تەئجیل بکرێت بۆ دوو ساڵ، وە لەماوەی ئەو دوو ساڵەشدا بتوانین باشترین هەموارکردن هەمواری بکەین، بۆ ئەوەی سەرجەمیان سوود مەندبن لێی، ئەو پێشنیارەی کە حکومەتی هەرێم ئەڵێت بۆ ساڵێك، من نازانم تەسەور دەکەم لە ماوەی ئەو ساڵەدا ئێمە نەتوانینن هەموار کردنێکی وەها دابنێین، کەلە ماوەی ئەو ساڵە بتوانین ئەو هەموار کردنە تەئسیری هەبێت بۆ هەموو ئەو چین و توێژانەی کە هەم خاوەن موڵکن، وەهەم کرێچین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرمووو.

بەڕێز محمد دلێر محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەدام کە جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە ڕابگیرێت بۆ ماوەی دوو ساڵ، لە هەمان کاتدا ڕاگرتنەکەش ئەسبابی خۆی هەیە، خۆی لە خۆیدا کۆمەڵێك کێشەی کۆمەڵایەتی بەدوای خۆیدا هێنا، وە بووە هۆی ڕاگرتنی چالاکی بازرگانیش، لەهەمان کاتدا ناهاوسەنگی لە لایەن خاوەن موڵك و کرێچیەوە، خۆی پێویستە هەموو یاسایەك بۆ تەنزیمی ژیانی کۆمەڵ هاوسەنگی لە بەینی هەردوو تەرەفدا دروست بکات، ئەمە خاڵێك، خاڵی دووەم، بە گوێرەی ئەو کۆمەڵە داواکاریەی کە گەیشتۆتە دادگاکان، ئەو داواکاریە لە لایەن خاوەن موڵکەوە زیاتر، کە ئێستا لەبەردەمی دادگان، هەشیانە کە دەرەجەی یەکلایی کەرەوەی وەرگرتۆتەوە، من داوا دەکەم لە لیژنەی یاسایی بەڕێز، شێوازێکی وا بدۆزنەوە ئەوانەی کە دەرەجەی یەکلا کەرەوەشی وەرگرتووە، ئەوانیش هەر ڕابوەستێندرێت، لەبەر ئەوەی ئەگەر بە بۆنەی ئەو یاسایە نەبوایە، پشت بەستوو بە یاسای ژمارە (9) ساڵی 2008نەبوایە، هەڵبەتە لەو کاتەشدا ئەو شتە ڕووی نەئەدا، وە لە هەمان کاتیشدا من وای بەباش دەزانم، هەر لە ئێستاکەوە بڕیاری ئەوە بدرێت کە هەموار بکرێتەوە، وابزانم هەموو مان پێمان چاکە کە هەموار بکرێتەوە، شتێکیش بێت کە لە بەرژەوەندی هەردوو لابێت، هاوسەنگیەك لەنێوان کرێچی و خاوەن موڵك دروست بکات، وە ببێتە هۆی گەشە پێدانی ئابووری و بازرگانی، کە ئابووری و بازرگانیش بەرەو پێشەوە ڕۆیشتن، هەڵبەتە ئیقتیصادی وڵاتیش بەرەو پێشەوە دەڕوات، پشێوی و دڵ سارد بوونەوە لەلای خەڵك ڕوونەداو، بۆ ئەوەی خەڵك زیاتر ڕوو لە کەرتی بازرگانی و، کەرتی تایبەت بکات، لەجیاتی ئەوەی بێتە ناو کەرتی گشتیەوە داوای تەعین بوون بکات، وەلە هەمان کاتیشدا من وای بەباش دەزانم دوای ئەوەی کە ڕاوەستێندرا ئەو یاسایە، جێبەجێ کردنەکەی وەستێندرا بۆ

ماوەی دوو ساڵ، شتێکی واش هین بکرێت، هەرچی پرۆژەیەکی نوێ کە لە مەودوا دروست دەکرێت، وە ئەو گرێ بەستانەی کە دەکرێت لەنێوان کرێچی و خاوەن موڵکدا، خۆیان ئازاد بن، بە پێی یاسای مەدەنی گرێ بەستەکانی خۆیان بکەن و، ئەو یاسایەی تیا جێبەجێ بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ژیان خان فەرموو.

بەڕێز ژیان عمر شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو هاوڕێیان لەگەڵ وەقفی تەنفیزی ئەو یاسایەم، بەلاّم لەماوەیەکی کورتدا ئەبێت هەموار کردنی ئەم یاسایە پێشکەش بکرێت، بە ئامادەبوونی کرێچی و خاوەن موڵك، وە ئەبێت حەرەکەی عومرانی و ئیقتصادی ئەم ولاّتەش رەچاو بکرێت، لەبەر چاو بگیرێت، چونکە وەکو کاك دلێر وتی، ئەمە تەئسیری لە بازاریش کردووە، وە بۆتە هۆی ئەوەی خەریکە گرانیش دروست دەبێت، وەناکۆکیەکی گەورە چۆتە بەینی کرێچی و خاوەن موڵك، لەبەر ئەوە داوا لە جەنابتان دەکەم، وە من پشتگیری ئەوەش دەکەم، کە ئەو دوو ساڵە وەقفی تەنفیزی ئەو یاسایە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زەکیە خان فەرموو.

بەڕێز زکیە صالح عبدالخالق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب ڕاستی ڤێ ماوەیێ چووی مەدیت کو گەلەك گلەیی و گازندەیێت هەن، لسەر ئەڤ یاسایە دەرکەتیە تەعدیلا هەی، سالاّ 2008 ژمارە 9، مابەینا کرێچی و خودانێت مولکی، ئەم بێژم بۆ ماوەی دوو سالاّ کۆتایی ڕاپۆرتا یا یاسایی و دارایی، ئاماژە دداتن هەندێ کو دوو سالاّ بیت، بەس ل ڤێرێ ئیشکالەك پەیدا دبیتن، چونکو خودانێت مولکی ژی یێ داخاز دکەتن کو هەقێ وی ژی دێتە بەرزە کرن، هەرچەندە ژبەر هندێ ژی ئەز بێژم ماوەی دوو سالاّ دێ زۆر بیتن بۆ هەندێ، کو ئەڤ ئیقافە یا تەنفیزێ یاسایێ بهێتە کرن، ئەگەر ماوێ ساڵەکێ بیت، بەس ڤی ماوەی ساڵەکێدا، ئەم هەوڵ بدەین بۆ وێ کو تەعدیلەکێ بێخینە ڤێ یاسایێ، بۆ هەندێ تەوازنەکی چێ بکەین، مابەینێت یێت بەرژەوەندی خودانێت مولکی و هەروەسایە دوکانداری ژی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حەمە سعید فەرموو

بەڕێز حەمە سعید حمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ئەوە دەکەم کە قانونەکە ڕابگیرێت، وە دوا بخرێت، وە پشتگیری ئەوە دەکەم ئەگەر یەک ساڵ دوا بخرێت، ئەگەر ماوەیەکی سەقفی زەمەنی بۆ دیاری بکرێت، بۆ سێ، چوار مانگ ئەبێ یاسایەکە هەموار بکرێت، ئەگینا ئەگەر هەمواری نەکەین، مودەکە هەر چەند بێت ئیستیفادەی نیە، چونکە بۆشایی زۆر لە قانونەکەدا هەیە، بۆ نموونە باسی سەرقفڵەی نەکردووە، باسی ئەو مەعیارو پێوەرانەی نەکردووە کە کرێ دیاری دەکرێ، چ بۆ دوکان بێت، چ خانووی نیشتەجێ بوون بێت، وە باسی موقەدیمەو ئەوانەی نەکردووە، کە ئەوانە ئیشکالێکن، بۆ پێوەرەکان پێویستە دیاری بکرێت، وە من لەگەڵ ئەوەدام کە ئەو قەزیانەشی کە قەراری تیا دەرچووە، قەراری موکتەسەب تیایا دەرچووە، لەگەڵ ڕاکەی لیژنەی یاسایی نیم، چونکە ئەوەش کێشە دروست دەکات، ئێستا لە 7/15ـەوە خاوەن موڵک دەعوای قەید کردووە لەسەر کرێچی، هەندێک قەزیە تەسەروعی تیا کراوەو قەراری تیا دراوە، هەندێک تەئخیر بووە بۆ ئێستا، بۆ 12/20، 12/12 تیایە، وەکو هاووڵاتیان هاتنە لامان، بۆیە پێم باشە ئەوانەی کە قەراری تیا دەرچووە، ئەوانەش هەر تەئجیل بکرێتەوەو نەیگرێتەوە، تا هەموار دەکرێت، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەست خۆشی لە لیژنەی یاسایی دەکەم، وە بەڕاستی ئەو بڕیارەش زۆر بڕیارێکی چاکە، هەر چەندە لە 7/15 تەوە تا ئێستا وابزانم خەڵکێك هەیە زەرەرمەند بوون، وە حەوت مانگی ماوە بۆ ساڵەکە، لەبەر ئەوە هەر دەبێت دوو ساڵ بێت، بە مەرجێك لەو کاتەدا ئێمە کارێك بکەین، وە ئەبێت بەڕاستی زۆر بەرچاو ڕوون بین، بزانین ئەو خەڵکە بە ژمارە چ لە کرێچی چ لە ساحێب موڵك، چەندێکی زەرەرمەندە، چونکە ساحێب موڵکی واش هەیە، مەسەلەن ئێستا وەرەسەیە، تەماشا ئەکەی یەعنی هیچ ئیستیفادەیەکی نەکردووە ناتوانێت هیچ ئیجرائێك بکات، ئەویش هەر زەرەرمەند دەبێت، لەبەر ئەوە دوو ساڵەکە باشە بە مەرجێك بەپێی پێوەرێکی زۆر باش و خەڵکێکی پسپۆر موشارەکە بکەن لە هەموو لایەك، بۆ ئەوەی یاسایەك بێت، کە لە بەرژەوەندی هەموو لایەك بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان کابان فەرموو.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ساڵی پار کە مانگی 11 دەنگۆی ئەوە بلاّو بۆوە کە جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە، بەڕاستی کێشە دەنێتەوە، لە نێوان خاوەن موڵك و کرێچی، وەکو پێویست بابڵێین روون کردنەوەی ئەو ڕۆشنبیریە پێویستە نیە لە نێوان کرێچی و هاووڵاتی، کە بتوانن هاوسەنگیەك دروست بکەن، لەوەی کە چۆن مامەڵە لەگەڵ یەکدا بکەن، هەم کرێچی زەرەرمەند نەبێت، هەم خاوەن موڵکیش کە پارەیەکی زۆری خەرج کردووە، لەوەی دوکان دروست دەکات، یان لە هەر موڵکێکی کە دروست دەکات، بۆ کرێ بێت، بەڕاستی تا مانگی 11 ئەم مەسەلەیە هاتە نێو باسەوە، یەعنی ئێمە هەر پار لە هەمان مانگدا داواکاریەکمان پێشکەش کرد، بە سوپاسەوە سەرۆکایەتی پەرلەمان ئەو داواکاریەی پێشکەش بە حکومەت کرد، کە چارەسەرێکی بۆ ئەو یاسایە بدۆزنەوە، ئەویش بە ڕاگرتنی، یاخود درێژ کردنەوەی ڕاگرتنی جێبەجێ کردنەکەی، یاخود تەعدیلێك بۆ پەرلەمان، بۆ لێرە دەنگی لەسەر بدرێت، وە رێ گری لەوە بکرێت کە هیچ لایەنێك زەرەرمەند نەبێت، وەکێشەش دروست نەبێت، وە بەداخەوە ئەو تەعدیلەی حکومەت کە ئێستا زۆر ترە یان کەمترە ناردوویەتی، زۆر درەنگ هاتووە، وە ئێستاش نەچووە بچێت، کە قسەی لەسەر دەکەین، یەکەم پێویستە دەنگ بدەین بۆ تەعدیلەکە، وە لە ساڵێکەوە بەڕای من بکرێت بەدوو ساڵ، وە ئەو دوو ساڵەش بەڕاستی مەعنای ئەوە نیە کە ئێمەدوو ساڵ چاوەڕێ بکەین، دوای دوو مانگی تری بمێنێت هەم دیسان بێینەوە قسەی لەسەری بکەین، چی لێ بکەین و چی لێنەکەین، ئێمە لەماوەی ئەو دوو ساڵەدا، پێشتر تەئکید کە ئەو یاسایە دەرچووە، هەرەمەکی دەرنەچووە، ڕای خەڵکی پسپۆڕ وەرگیراوە، ڕای قانونیەکانی تری دەرەوەی پەرلەمانش وەرگیراوە، ئێستاش هەمان پرۆسە، من پێموایە دەبێت جارێکی تر دوو بارە ببێتەوە، هەموو لایەنەکان لەو پرۆسەی گفتوگۆیەدا، بۆ ئەوەی ئێمە بە تەعدیلێکی وا دەربچین کە بە پلەی یەکەم کە زۆرینە زەرەرمەند نەبێت، کە ئەویش کرێچیە، دواتر بەڕاستی لایەنی بەرامبەرە کە خاوەن موڵکە، نابێ مافی بفەوتێ، ئێمە بە تەئکید کە ئەڵێین زۆرینە کە کرێچیە دەبێت هەقی نەفەوتێ، دەبێت لایەنی بەرامبەریش لەبەر چاو بگیرێت، ئەویش نابێت کە مافی خۆیەتی، ئێمە مەبەستی یەکەممان کە زۆرینەی خەڵکە، کە زۆرینەی کرێچیەکانن، هەم ئەوانەی لەناو دوکانن موڵکی تجاریان هەیە، هەم ئەوانەی کە لە خانوو دان، دواتر دیارە ئەو یاسایە ئەوانیش دەگرێتەوە، دەبێت ئەوان لە پێش وەقت لە هەموو کەسێك ڕەچاوی بارودۆخی ئەوانە بکرێت، وە من پێموایە دەبێت ئەو یاسایە تەعدیلی هەموار کردنێکی شیاوی بۆ بدۆزرێتەوە، وەکو ئەوەی کە وتم، خاڵی سێیەم ئەوەیە، وەکو زۆربەی خوشك و برایان وتیان، لە 15 مانگەوە هەندێك داواکاری لە حوکمەکان ئیشی لەسەر دەکرێت، کە هینی خاوەن موڵکەکانە، منیش وەکو ئەو هاوکارانەم داواکارم کە بە بڕگەیك، یاخود ماددەیەك، لەناو تەعدیلەکە، چارەسەرێکیش بۆ ئەوە بدۆزینەوە، چونکە وەکو ئەوە هاوکارم کە کاك کاردۆ گوتی، ئەوانە پابەندی یاسای وڵاتەکەمان بوون، ئێمە مافیان بخۆین، لەبەر ئەوە من پێموایە ئەوەش دەبێت چارەسەر بکرێت، لە تەعدیلەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ تحسین محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاوڕام لەگەڵ برادەرەکانم کە دوو ساڵ تەئجیل بکرێت، بەڵام لێرە شتێك هەیە کە دوو ساڵ تەئجیلی دەکەن کێشەکە هەر دەمێنێتەوە، کە کێشەکە مایەوە، دوو ساڵی تر کێشەکە دێتەوە پەرلەمان، ئێمە لێرە ئەگەر حکومەت ئیلزام بکەین خیلالی دوو ساڵ، خیلالی ئەو دوو ساڵە، پڕۆژەیەکمان بۆ بنێرێت، بۆ ئەوەی چارەسەری ئەو کێشەیە بکاتن، چ شیش بسوتێ چ کەباب، هەردوو لا مەغدور نەبن، بۆیە پێم باشە تعدیلەك بکرێتن، لە پڕۆژە یاسایەکە بە زووترین کات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تارا ئەسعدی فەرموو.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەم فەقەرەی بۆ تەعدیل کردنی یا هەموار کردنی ئەم یاسایە زۆر بە گرنگی دەزانم، من لەگەڵ ئەوەم لەگەڵ هاوکارەکانم بۆ تەئجیل کردنی نەوەك بە مەبەستی ئەوەی، گوێ نەخستنی ئەم کێشەیەی کە ئێستا بۆتە کێشەیەکی کۆمەڵایەتی، هەر یەکێ لە ئێمە بەش بەحاڵی خۆم، چەندها تەلەفۆن و چەندها خەڵکی کرێچی هاتووە، پیشاندانی جۆرە شێوەیەکی داوە کە زۆریان بە تەمەن گەورەو لە کرێدان، ئێمە لەبەر ئەوەی نوێنەری ئەو خەڵکەین، هەڵبەتە گوێ گرتنمان واجبە لەسەرمان، چیان بۆ بکەین بۆ ئەوەی ئەو کرێچیە بگاتە مەبەستێك کەبە شکلێکی مەعقول کرێکانی لێ وەربگیرێت، لە هەمان کاتدا کە ئەو کەسانەی خاوەن کرێ دەبینین، یان ئەوانەی دەبینین کەخاوەن موڵکن، دەبینین زۆر جار هەیە لە ساڵێکدا 100 دۆلار، 120 دۆلارێك وەردەگرێت، ئەوەندە بە کۆن ماوەتەوە کرێکەی، هەتا ئێستا شتێکی بەسەردا نەکراوە، لەبەر ئەوە بۆ ئەوە پڕێنسیپی مافی مرۆڤ دابنێین لەسەر هەموار کردنی ئەم یاسایە، دەبێت هاوسەنگیەکە وەکو هاوکارەکانم وتیان، پشتگیریان لێ دەکەم لە هەردوو لا، بەڵام کێ زۆرینەیە؟ کرێچی زۆرینەیە، گوێ گرتن لێیان و تەماشا کردنیان بە شێوەیەك، لە هەمان کات، تەشجیعی موستەسمیر بۆ ئەوەی کە ئەوانە بکات، بۆ بەرژەوەندی میللەتەکەیە، هەر لایەك ئاگا لێ بوون لێیان، ئەوە بە ئەرکی پەرلەمانتار دادەنرێت، بەڵام ئەوەی ئەمەوێ بیڵێم، بەڕاستی زۆر یەعنی بڕیار هەیە کە دەرکراوە، لە زۆر شوێن کە دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە، لێرەدا هەرچەندە بە ئەنجومەنی قەزا ڕاگیراوە، بەڵام کە دەبێت تۆزێك ڕابگیرێت، یان تەنفیزەکەی تۆزێك دوا بخرێت، وابزانم ئەو کارە باشە ئەگەر بکرێت، لە ئێستا هەتا وەکو دێتە ئەوە کە هەموار کردنی ئەو بڕیارە دەبێت، بەباشی دەزانم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پەروین خان فەرموو.

بەڕێز پەروین عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان ئەو کێشەیەی ئەمڕۆ لە ئارادایە، کێشەیەکی زۆر گەورەیەو، هەروەها مشتومڕو شەڕێکی زۆری ناوەتەوە لە نێوان کرێچی و خاوەن موڵکدا، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم کە ئەو یاسایە هەموار بکرێتەوە بە زووترین کات، بۆ ئەوەی یاسایەك دەربچێت، کە لەبەرژەوەندی هەردوو لابێت، هەم کرێچی هەم خاوەن موڵك، وە یاسایەك لە بەرژەوەندی هەردوو لا بێت، وەکو تاراخان فەرمووی دیارە زۆر بڕیار دەرچووە لە دادگا، کە درەجەی قەتعی وەرگرتووە، وەلەو داواش کرا لە ئەنجومەنی قەزا کە تەوقیف بکرێت، بۆیە من داوا دەکەم کە تەوقیفی تەنفیزی ئەو بڕیارە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خراپی ئەوەیە کە دایمەن لە ئەخیرا هەڵدەستی، هەرچی قسە هەیە لە دڵتایە کردوویانە، ئەگەر بیکەیتەوە، پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆ دەبێت، ئەگەر نەشی کەیتەوە، هەست بە مورتاحی ناکەی، من پشتگیری لەو هەموار کردنە دەکەم بۆ ماوەی دوو ساڵ، هەندێ لە برادەرانمان باسی ساڵێکیان کرد، بەڵام لەم ماوەی هەشت مانگە، فریا ناکەوین ئەو هەموار کردنەی کەباسی لێوە دەکەین، جارێکی تر بیخەینە بەردەمی پەرلەمان، هەرچەندە هەمورا کردنێك پێشکەش کراوە، بەلام من پێموایە ئەو یاسایە دەبێت بچینەوە سەرلەبەریا، زۆر ئاسایشە، زۆر یاسا هەیە لەکاتی جێبەجێ کردنیدا هەندێ خاڵی کەم و کورتیەکانمان بۆ دەردەکەوێت، من لێرەدا پرسیارێك ئاراستەی لێژنەی یاسایی دەکەم، وە هیوادارم هەوڵێك بدەن بۆ ئەوەی وەڵامێکمان بۆ بدۆزنەوە، کە وەڵامیشیان داینەوە، ببێتە بابەتێك لە ناو یاسایەکەدا، چونکە ئەو بڕیارانەی کە دەرەجەی قەتعیەکەی وەرگرتووە، وەکو هاوکارانم باسیان کرد، ئەگەر ئێمە دەتوانین وەقفی تەنفیزی بکەین، هەر لێرەوە من پێشنیار دەکەم، بکرێتە ماددەیەکی ئیزافی، وەقفی تەنفیزەکەی بکرێت، چونکەبە حەیاتی نەم بینیوە مەحاکمی هەرێمی کوردستان بە دەرەجەی ئەم فەترەیە، ئەوەندە سەریع بووبێ ئیتر لە دەرکردنی بڕیارەکان، ئەوە جێگەی خۆشحاڵی هەموو لایەکمانە، کە ئیشەکان ئاوا ئەڕوات، بەڵام بە تایبەتی بۆ ئەو قەزییە داوایان لێ کرا، لە لایەن سەرۆکی حکومەتەوە کە تەرەیوس(تریث) بکەن، بەڵام دیار بوو کە ئەوان تەرەیوسیان نەکردووە، کۆمەڵێك خەڵك هەیە ئێستا زەرەرمەند بووە، دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە، بۆیە ئەو پێشنیارە دەکەم کە بکرێتە بڕگەیەك و ئیزافە بکرێت، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.زانا فەرموو.

بەڕێز د.زانا ڕۆوف حمە كريم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، سەرەتا منيش پشتگيری دەكەم لەگەڵ هاوڕێيانم لە ليژنەی ياسايی و ليژنەی دارايی، تەئجيل كردنی جێبەجێ كردنی ياسايەكە، بەڵام بۆ 2011/7/15، هەندێك شت هەيە بەڕاستی ئێمە دەبێت يەكلايی بكەينەوە، يەعنی ئايا ئەمەی كە ئێستاكە لەبەردەستدايە، پڕۆژەيە بۆ تەعديلی ياسايەكە؟، ياخود پڕۆژەيە بۆ جێبەجێ كردنی ياسايەكە؟ چونكە ئەمەی كە ئێستا لەبەر دەستدايە، پڕۆژەيە بۆ تەعديلی ياسايەكە؟، ياخود پڕۆژەيە بۆ تەئجيل كردنی جێبەجێ كردنی ياسايەكە، چونكە ئەوەی كە ئێستا لەبەر دەستدايە، ڕاستە بەناوی هەموار كردنی يەكەم هاتووە، بەڵام فكرەكە بە مەبەستی يەكەم، بريتی يە لە تەئجيل كردنی جێبەجێ كردن، هيوادارم لەم كۆبوونەوەيە ئەمەش يەكلا بكەينەوە، بەڕاستی زۆرجار ئەم قسەيە ئەبيستی، ئەگەر ياسايەك نەكەوتبێتە بواری جێبەجێ كردنەوە، ئايا هەموار كردن و هەموار نەكردنەكەی، ئەبێ ئەم مەوزوعە بە تەواوەتی يەكلا بكرێتەوە، زۆر ئاساييە ياسايەك كە دەركرا لە پەرلەمانەوە، دوايی دەركەوت كە خەلەلێكی تيا هەيە، زۆر ئاساييە تۆ تەعديلی بكەيتەوە، بەبێ ئەوەی باس بكەی گرفتێكە، بڵێی وەڵلا قانونەكە هێشتا جێبەجێم نەكردووە، بۆيە ئەستەمە بتوانم تەعديلی بكەم، بۆيە گرنگە ئەم شتە يەكلا بكەينەوە، لەسەر ئەو بابەتەش، ئەوە سەرەڕای ئەوەی ئايا ناوی بنێين قانونی تەعديل، ئەمە پڕۆژەيەكە بۆ تەئجيل كردنی جێبەجێ كردنی ياسايەكە، ئەگەر ناويشمان نا بە تەئجيل كردن، ئەبێ تەئريخ بنووسين بەڕاستی، ڕاستە ئەڵێی قانونەكە نافز ئەبێت، لە دەرچوونی لە وەقايعی كوردستان، بەڵام تۆ لە بيدايەتی ياسايەكە نووسيوتە(تمتد عقود الايجار عقار مؤجل لغيراغراض السكن حتى 7/15)، يەعنی تۆ ئەو فەترەيە، ئەو فەترە فەراغەی كە لە 7/15 تدا هەيە، تا مانگی 11، مانگی 12 نازانم ئيتر لە كەيەوە ئەم ياسايە پەسەند دەكرێت، ئەو فەترەيە ئەبێت بە بڕگەيەكی تر بە شێوەك لە شێوەكانی موعالەجەی بكەی، ئەوەش فەراغێكی ترە لێرەدا ئەبێت چارەسەر بكرێت، سێهەم خاڵ، بەڕاستی هەمووومان كەم و يا زۆر قەرار بدەين، كە ئەمە خۆی تەئجيل كردنی كێشەيە، نەوەك حەل كردنی كێشەكە، چونكە ئەگەر ئەو وادەيەش وەربگرين كە 2012/7/15 يە كە ئەخير وادەيە، يەعنی هەر ئەو خولی سێيەمی پەرلەمانەيە كە ئەكرێت، بۆيە من پێشنياز دەكەم وەكو فكريەكی پڕۆتۆكۆلی لێرە بۆخۆمان تەبەنی بكەين، لەگەڵ پەسەند كردنی تەئجيل كردنی ئەم ياسايە، ئەوە پەسەند بكرێت، بۆ ئەوەی دەست بە گفتوگۆكان بكەين بۆ ئەوەی هەمواری بكەينەوە، بە شێوەيەكی عاديلانە هاوسەنگی بپارێزين لە نێوان خاوەن موڵك و كرێچيەكە، لە هەمان كاتدا حكومەتيش ڕابسپێرين بۆ ئەوەی كە هەندێك ئيجرائات بكات، بۆ ئەوەی ئێستاش كۆمەڵێك مونازەعات وەكو هاوكارانم ئاماژەيان پێ كرد، كۆمەڵێك كێشەی كۆمەڵايەتی دروست بووە، ڕەنگە بۆ ئاستی كاركردنی دوكاندارەكان، ياخود كێشەيەكی كۆمەڵايەتی لێ كەوتبێتەوە، حكومەتيش ڕابسپێرين بۆ هەماهەنگی هەردوولا ئەو پڕۆژەيە بە شێوەيەك

هاوسەنگ بکەینەوە، بەڕاستی ئەم تەئجیل کردنە، تەئجیل کردنێك بێ بۆ حەل کردنی کێشەکە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بورهان فەرمووو.

بەڕێز بورهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من تەعقیبم لەسەر دوو خاڵ هەیە، یەکەمیان، ماددەی دووی ئەم پڕۆژەی تەعدیلی قانونی ئیجاری ژمارە 9 ساڵی 2008 ە، ماددەی دوو تیایدا هاتووە، ئەڵێ تەنها ئەو قەزیانە ئەگرێتەوە تا ئێستا لەبەر دەمی دادگاکانن، ئەو قەزیانە ناگرێتەوە کە بەهۆی تەنفیزی یاسای ژمارە 9 ساڵی 2008ەوە، ئیکتیسابی دەرەجەی قەتعی کردووە، قەراری داوە پێشتر، بەڕاستی ئەمە ناعەدالەتیەکی تیایە، لە ڕووی کۆمەڵایەتی و لە ڕووی یاساوە، یەعنی ناکرێت، چەند کەسێك قەرار دەرچووەبە تەخلیە ئەوە جێبەجێ بکرێتن دەربکرێن بۆ ئەوانی تر کە قەزیەیان هەیە لە دادگایا، یا دەعوایان لەسەر قەید نەکراوە هێشتا، تەئخیر بکرێت جێبەجێ کردنی یاسایەکە بۆ 2012/7/15، بەڕاستی هەقە ئەو یاسایە شمولی ئەو کەسانەش بکات کە بڕیار بە پێی یاسای ژمارە 9ی 2008 لە دژیان دەرچووە، بڕیار بدات بە ئیبتالی ئەو قەرارانەی کە لە دادگا دەرچووە، ئەمە پەرلەمانە ئەتوانێت ئەو بڕیارە بدات، واتە بە نەسێکی قانونی ئەم تەعدیلە ئەسەرێکی رەجعی هەبێت، شمولی ئەو قەزیانەش بکات کە بڕیاری تیا دەرچووە، قسەی دووەمم لەسەر نەصی ئەو یاسایەیە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، ئێمە لەگەڵ تەئخیر کردنی جێبەجێ کردنی ئەم یاسایەین، کێشەیەکی کۆمەڵایەتی، ئابووری کێشەیەکی ئینسانی، لە کوڵ دەیەها خێزانی ئەم وڵاتە ئەکاتەوە، کەبەرۆکی پێ گرتوون، بەهۆی جێبەجێ کردنی یاسای ژمارە 9 ی 2008 کە وەجبەی پێشووی پەرلەمان دەری کردووە، بەڵام ئێمە لە 18/ 11/ 2009 دا، پڕۆژەیەکمان پێشکەشی سەرۆکایەتی بەڕێزی پەرلەمان کردووە، کە لە مودەی رابردوو لەسەرەتای مانگی 11یە، خراوەتە بەرنامەی کارەوە، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە، ئەگەر من بەهەڵەدا نەچووبێتم، ئەو پڕۆژەی ئێمە ناوی پڕۆژە یاسای گۆڕانکاریە لە یاسای ژمارە 9ی ساڵی 2008ی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە، بە ژمارەی 32 لە 2009/11/18دا، ئەم پڕۆژەیەی حکومەت لە مانگی 9و 10ی ئەم ساڵە 2010 هاتووە، کە بەمەرجێك بە پێی ماددەی 71 و72لە پەیرەوی ناوخۆ، پێویست بوو بە تەسەلسولی زەمەنی بخرێتە بەرنامەی کارەوە، لەکاتێکدا ئێمە بڕوامان وایە ئەو یاسایە دەرزیەکی ئازارشکێنە لە خەڵکی ئەدەی، ئازارەکەیان ئەشکێنێت بۆ ماوەی دوو ساڵ، دوای دوو ساڵەکە لە 2012/7/15 ەوە، هەمان ئازار دەستی پێ دەکاتەوە، ئەمە چارەسەری ڕەگ و ڕیشەیی ئەم کێشەیە نیە کە خەڵکی کوردستان ئەمڕۆ پێیەوە ئەناڵێنێت، ئەمە چارەسەرێکی جوزئیە بۆ مودەی دوو ساڵ، درێژ کردنەوەی نەخۆشیەکەیە، ئێمە بڕوامان وایە پێویستە ئەم یاسایە تەعدیل بکرێت وئەمەش بخرێتە بەرنامەی کارەوە، کە ئەبوایە بکرایە لەو پڕۆژە یاسایەدا، بە هەمان شێوە ئەگەر ڕەئیەك هەبێ

لەناو پەرلەمانی بەڕێزدا، بڵێت ناکرێت یاسا جێبەجێ نەکراوە، تۆ بێیت داوای تەعدیل کردنی بکەی، بەڕێز لە یاسادا تەحەدا دەکەین، هیچ نەصێکی مەعنی نیە، ڕێ گری بکات لەوەی کە تا ئێستا جێبەجێ نەکراوە، بڵێیت نابێت تەعدیل بکرێت، من زۆر زۆر سوپاسی جەنابتان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان:

فەرموو نوقتەی نیزامی لیژنەی قانونی، تەواو بوو؟، باشە، کاک اسماعیل گەلاڵی، فەرموو.

بەڕێز اسماعیل سعید گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خوشك و برایانی بەڕێز، حەتمەن قسەکانی من تکراری تێ دەکەوێ، دیارە تکرار بۆ هەندێك حاڵەتی ئیجابی خراپ نیە، من لەگەڵ ئەو تەعدیلەدا نیم کە لیژنەی یاسایی خوێندیەوە، ئەگەر گوێ لە ئەسباب موجیبەکەی بگرین، ئەڵێ ئەم یاسایە تەئجیل دەکرێت بۆ دوو ساڵ، بۆ مەبەستی بلاّو کردنەوەی هۆشیاری یاسایی لەسەر یاسایەکە، کەواتە لەو تەعدیلە نیەتی نیە ئەو قانونە کە دەرچووە تەعدیلی بکات، یەعنی تەجمیدی ئەکات بۆ دوو ساڵ، کەواتە ئێمە کێشەکەمان تەئجیل کرد، وەکو هاوڕێم کاك بورهان و زۆربەی هاوڕێیان گوتیان، کێشەکەمان تەئجیل کرد بۆ دوو ساڵ، چارەسەری کێشەکەمان نەکرد، دیارە من لەگەڵ تەئجیلی ئەم دوو ساڵە نیم، خوشك و برایانی بەڕێز، ئەبێ ئێمە بزانین، ئێمە ئێستا لە قۆناغێکی زەمەنی جیاوازدا دەژین، وەك پێش ساڵی 2004 نیە، یەعنی یاسایەکمان هەیە، یاسای ئەوەی ساڵی 1979، یاسایەکە لە ژێر سێبەری فکرەی نیزامی ئیشتیراکیا دەرچووە، کەلەژێر ئەو یاسایە، ئێمە میراتێکمان مەشاکیل بۆ دروست بوو، بەلاّم دوای ئەوەی لە خولی دووەمی پەلەماندا، یاسایەکی تر کە دێت، بەبێ ڕەچاو کردنی ئەو موشکیلانەی کە ئەو یاسایە خستوویەتیەوە، یاسایەکی تر دێت، یەعنی لەو کێشەیەکی زۆر گەورەمان هەیە کە دەبێ ئەوانە چارەسەر بکەین، ئینجا بچینە سەر یاسایەکی عەصری، بۆیە من لەگەڵ دوو ساڵدا نیم، خوشك و برایانی بەڕێز ئەگەر تەماشا بکەین لە ساڵی (1979) تا ساڵی (2000)، تا (2004) بێنین عەدەدی ئەو پرۆژە تیجاریانە کۆبکەینەوە کە لە کوردستاندا کراوە، لە نزیکی (25) ساڵ مساوی نیە بەو پرۆژانەی کە دروست کراوە، ئەو پرۆژە بازرگانیانەی کە لە خیلالی ئەو شەش ساڵەدا، یەعنی دوو ساڵ ئێستا مساوییە بە (10) ساڵی جاران، ئێمە ئێستا فیعلەن پێویستمان بە یاسایەکی تازەیە کە بازاڕی پێ ڕێك بخەین، یاسایەك کە سێکتەرێکی عەقاری گرنگمان هەیە، دەبێ تەنزیمی بکەین، فیعلەن یاسا کۆنەکە یاسایەك نیە جواب بۆی ئەو سەردەمە بکاتەوە، یاسایەك نیە بتوانێ ئەو حەرەکەی ئێمە بۆ تەنزیم بکات، بۆیە پێشنیاری ئەوە کراوە لە خولی پێشوودا کە یاسایەکی تازە دەربێت، بەلاّم کێشەکە لەوەیە ئەو یاسایەی کە دەرچووە لە خولی پێشوودا کە تەعدیلی کردووە، ڕەچاوی ئەو میراتەی نەکردووە، میراتێك لە مەشاکیل، کە لە نەتیجەی لە ژێر سێبەری یاسا کۆنەکەدا دەرچووە، بۆیە دیسان کە تۆ دوو ساڵ تەئجیل دەکەی، یەعنی لەو فەترە زەمەنییە، کۆمەڵێ مەشاکیلی تر ئیزافە دەکەی، لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەم ئیسراع بکرێت، یەعنی هەرچەندە زوو ئێمە یاسا کۆنەکە چارەسەر بکەین، تەعدیلی بکەین باشترە

لەوەی تەئجیلی بکەین بۆ دوو ساڵ، دوو ساڵ زۆرە، یەعنی دیارە کێشەکان لە کوردستان یەك جۆر کێشە نیە تۆ بە تەحدید بڵێی یاسایەکی بۆ دەرکەم، موعالەجەی دەکەم، حکومەتی عیراقی ساڵی (1997) لە بەغدا یەك یاسای دەرکرد، چونکە لەو وڵاتە موناقەشە نەبوو، دیموکراسیەت نەبوو، ئەنواع، ئەشکال کێشەی لێ کەوتەوە، کە ڕژێمێکی زۆر ئیستیبدادی بوو، بەڵێ بە هەزاران صاحیب موڵك کوژرا، ئێمە لە کوردستاندا بەو جۆرە چارەسەری کێشەکانمان ناکەین، پێویستمان بە یاسایەك هەیە، کێشەکان جۆراو جۆرە، یەك نەوع نیە، لە ڕاستیدا کێشەکانی بازاڕ یەك جۆر نیە، پێویستمان بەوەیە ئەو یاسایە تەعدیل بکرێ، لەگەڵ بازاڕدا دابنیشرێ، دانیشتن بکرێ، یاسایەکی سەردەمیانە تێپەڕێ، بەڕاستی یاسا کۆنەکە چارەسەری کێشەکان ناکات، یاسا تازەکەش کۆمەڵێ کێشەمان بۆ دەنێتەوە، بۆیە من لەگەڵ زەمەنی دوو ساڵدا نیم، یەك ساڵ بەسە بۆ ئەوەی بتوانین جوابگۆی سەردەم بین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان، فەرموو،

بەڕێزکوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم من لەگەڵ ئەوەم کە جێبەجێ کردنی یاساکە دوابخرێ، دوابخرێ بۆ دوو ساڵ، لەگەڵ ئەوەم کە بۆ دوو ساڵ دوابخرێ، من چەند پێشنیارێکم هەیە لەسەر ئەو پرۆژە تازەیەی کە لیژنەکە نووسیویانە، لیژنەی هاوبەش، ئەویش ئەوەیە کە بەڕای من ماددەی (2) یان لابرێت، یان بەو شێوەیەی لێ بکریت: (حوکمەکانی ئەو یاسایە ئەو داوایانەش دەگرێتەوە کە بینراون و بڕیاری یەکلاکەرەوە لە بارەیان دەرچووە، لەبەر ئەوەی وەك هاوڕێیانم باسیان کرد، کۆمەڵێ داوا هەیە یەکلایی کراوەتەوە، ئەوانە زەرەرمەندی گەورەن لەو مەسەلەیە، پێشنیارێکی ترم ئەوەی بۆ ماددەی (4)، ئەو یاسایە لە ڕۆژی دەرچوونیەوە جێبەجێ دەکرێ و دواتر لە ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان بڵاو دەکرێتەوە، دیارە ئەوە پێشتریش هاوڕێیانی بەڕێزم دەزانن کە لە خولی پێشوو بۆ زۆر لە یاساکان وامان کردووە، یاساکە لە ڕۆژی دەرچوونی ئیشی پێ کراوە، دوایی لە وەقائیع بڵاو کراوەتەوە، من لەبەر دوو هۆ ئەوە دەڵێم، یەکەم/ هەموومان دەزانین خەلەلێك هەیە، یاساکان زۆر درەنگ لە وەقائیعی کوردستان بڵاو دەکرێنەوە، کە ڕەنگە دوو مانگی پێ بچێ، خاڵی دووەم/ ئەوەیە کە کۆمەڵێك داوا هەیە، حەفتەی داهاتوو قەراری قەتعی وەردەگرن، ئەوەش ئێمە حەفتەی پێشوو لەگەڵ هاوڕێیانم لە نووسینگەی سلێمانی کۆمەڵێك کاسبکارمان بینیوە، کە نوێنەری هەزاران کاسبکار بوون، دەڵێن لە (12/12) بڕیاری یەکلاکەرەوە بۆ چەندین داوا جێبەجێ دەکرێ، هەمووشیان کۆك بوون لەسەر ئەوەی کە هیچیان مل بۆ ئەو بڕیارە نادەین، باسیان لەوە دەکرد کە پشێوی دەنێنەوە، من پێموایە لە دوای (12/12) پشێوییەکی گەورە لە سلێمانی، ڕەنگە لە هەولێر و دهۆکیش وابێ دروست دەبێ، کە بەری پێناگیرێت، چونکە زۆر لەو داوایانە لە دوای (12)ی مانگەوە یەکلایی دەکرێنەوە، بۆیە زۆر ئاساییە بنووسرێ، ئەو یاسایە لە ڕۆژی دەرچوونییەوە جێبەجێ

دەكرێ و دواتر لە وەقائیعی كوردستان بڵاو دەكرێتەوە، ماددەیەكیش زیاد بكرێت، هەر وەك چۆن هاورێیانم باسیان لەوە كرد كە پێویستە ئەو یاسایە هەموار بكرێت، ئەو یاسایە بۆ ئەوە نیە كە دوو ساڵ تەئجیل بكرێت و دواتر بچینەوە سەر هەمان كێشە، بۆیە ڕای من وایە ماددەیەك زیاد بكرێت، بنووسرێ ئەو یاسایە هەموار دەكرێتەوە، ئەگەر ئەوە گونجاو بێت، پێویستە هۆیە پێویستیەكانی دەرچوواندنی یاساكەش بگۆڕدرێ، لە جیاتی ئەوە بێ كە ڕۆشنبیری یاسایی جیا بكرێتەوە، لەبەر ئەوە بێ كە ئیعلام ئەوە تەغتیە بكات، بۆ ئەوە بێت، ئەوە بۆیە دوادەخرێت بۆ ئەوەی لە ماوەی ئەو دوو ساڵەدا ئەو یاسایە هەموار بكرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

إسماعیل محمود، فەرموو.

بەڕێز إسماعیل محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو یاسایەی كە دەرچوو كاتی خۆی لە خولی دوو، زۆر لە خوشك و برایان ئێستا لێرە حازرن، ئەو كاتە خەڵكێكی یەكجار زۆر بانگ كرا بۆ پەرلەمانی كوردستان، هەموو خەڵك لە دهۆك، نوێنەری دادگای دهۆك بانگ كرا، سلێمانی بانگ كرا، هەولێر هەموو بانگ كران، خاوەن موڵك بانگ كران، كرێچییەكان بانگ كران، دوای موناقەشەیەكی زۆر و زەبەند، چەندین جەلسەی لەسەر كرا تا ئەو یاسایە دەرچوو، ئەو یاسایە بە هەوەنتە دەرنەچووە، ئێستاش كە ئێمە دەمانەوێ تەئجیلی بكەینەوە، ئەوە كێشەكە تەئجیل دەكەین بەڕاستی، كێشەكە تەئجیل دەبێ، یان ساڵێك دەستنیشانی دەكەن، یان دوو ساڵ، دەبێ ئێستا چارەسەری ئەو مەسەلەیە بدۆزرێتەوە، چارەسەرەكەشی لای ئێمە نیە، بەڕاستی دەبێ حكومەت تەحەمولی چارەسەری ئەو كێشەیە بكات، جا تەعویزی دەداتە كرێچی، ئێ خۆ تۆ ناكرێ خاوەن موڵكیش هەر زەرەرمەند بێ، خاوەن موڵك ئەوە چەندین ساڵە موڵكی هەیە، خانووی هەیە، دوكانی هەیە بە كرێی داوە، خەڵك بە پێنج دینار، بە (10) دینار لە دوكانەكەی ئەو كابرایە دایە، خاوەن موڵك، خاوەن موڵك نیە، دەبێ ئێمە پشتیوانی لە بازاڕی ئازاد و لە ئابووری وڵاتی خۆمان بكەین، دەبێ بەڕاستی تەدبیری ئەو مەسەلەیە بكەین، ناكرێ هەر تەئجیلی بكەین، دیسان كێشەكە دوابخەین بۆ جارێكی تر، ئەگەر بەو شێوەیە بێ خاوەن موڵك دەست لە موڵكی خۆی هەڵدەگرێت، لە ئێستاوە ئیشەكان هەموو دەوەستێ بۆ دوو ساڵی تر، من پێشنیار دەكەم دوو ساڵ نەبێ، یەك ساڵ بێ، چونكە كەس ئامادە نیە بەڕاستی چاوەڕوان بكات تا دوو ساڵی تر، ئاوا خەڵك ڕەئسمالی خۆی بەكار بێنێ یان نا؟ ڕەئسمالەكەی خۆی ڕادەگرێت، مەترسی ئەوەی دەبێت جارێكی تر هەمان یاسا بەو شێوەیە بێتەوە، خەڵك تێیدا زەرەرمەند بێت، بۆ یەكساڵ باشە، پێشنیاری ئەوە دەكەم لە ساڵێك تێپەڕ نەكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

د. أحمد، فەرموو.

بەڕێز د. أحمد إبراهيم علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ئەو پرۆژەیە دەكەم، بێگومان ئەو پرۆژەیە، ئەو پێشنیارە لە ئەنجامی ئەو كۆمەڵێك گرفت هاتۆتە ئاراوە، كە لە نێوانی كرێچی و خاوەن موڵكدا دروست بووە لە ئـەنجامی ئـەو یاسـایەی پێشـوو، داوای سەدان هاووڵاتیش هاتۆتە پەرلەمان، كە ئیمزایان كۆكردۆتەوە، داوا دەكەن كە ئەو یاسایە فەرز نەكرێت بە سەریاندا، یاسا كۆنەكە، داوای ڕاگرتنی، یان هەمواركردنی دەكەن بەڕاستی، بۆیە منیش پێشنیار دەكەم ئـەو پرۆژەیە بۆ دوو ساڵ تەمدید بكرێت، نەك بۆ یەك ساڵ، چونكە ئەگەر یەكساڵ بێت، ئـەوەی كـە پێشـنیار كراوە لە ڕۆژی دەرچوونی یاساكەوە دەكاتـە حـەوت مـانگ، واتـا (7/15) دەكاتـە حـەوت مـانگ، بـۆ حـەوت مانگی تر ناتوانرێت چارەسەری ئەو كێشـەیە بكرێـت، بۆیـە ئەگـەر دوو سـاڵ بـێ، دەكاتـە سـاڵێك و حـەوت مانگ، یەعنی ناكاتە دوو ساڵی تەواویش، بۆیە من پێشنیار دەكەم كە دوو ساڵ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

د. صباح، فەرموو.

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەو مەسەلەیە مەسەلەیەكی گرنگ و ژیانەوانییە، پەیوەندی هەیە بە كۆی كۆمەڵگای كوردستان، لەلایەكـەوە ئێمـە یاسـای شارسـتانی ژمـارە (40)ی سـاڵی (1951)مـان هەیـە، لـە مـاددەی (722)وە باسـی عەقدی ئیجار دەكات، ئەو ماددانەی كە لەو یاسایەدا هاتوون، وەكو ماددەی دایـك وان، بـۆ كـۆی ئـەو یاسـا و بڕگانەی كە دەردەچن سەبارەت بەو بابەتە، ئەوانە هەموو قەواعیدی قانونی موجەرەدن، یەعنی لە هەل و مەرجێكـدا نووسـراون كـە ڕەنگـە زیهـنی موشـەریعی عیراقـی خـاڵی بـووبێ لـە هەنـدێ لـەو ئیشـكالیات و تەناقوزاتەی كە ئێستا تیایدایە، لە ساڵی (1979) حكومەتی عیراق بە یاسای ژمـارە (87) هـات ئـەحكامی قانونی مەدەنی سەبارەت بە ئیجاری لە هەندێ ئیجاری تایبەتدا، لـە هەنـدێ بـواری تایبەتـدا وەسـتان، ئـەو یاسایە بۆ خۆی لەو هەل و مەرجەدا لە خزمەتی چینی هەژار و بـە حیسـاب بـێ دەرامـەت و كرێنشـینەكان دابوو، ڕەنگە توانی بێتی هەندێ چارەسەری ئـانی دروسـت بكـات، خۆشـتان دەزانـن لـەو هـەل و مەرجانـەدا حكومەتی عیراق پێویستی بەوە هـەبوو كـە بـەدەر لـە قەواعیـدی یاسـایی موجـەرەد، تەنانـەت بـە دوور لـە ڕێكاری شەرعی و قانونی مامەڵە لەگەڵ مەسەلەكەدا بكات، ئێستا كە هەل و مەرجی كوردستان بەرەو ئەوە دەچێت، گەشەكردن و بووژانەوەیەكی ئابووری دەستی پێكردووە، ئەو تـەناقوزات و ئیشكالیاتەی كـە لـەوەو پێش هەبووە نەمێنێ، لەلایەكی ترەوە ئاگادارین ئێستا ئەو كەسەی كە خاوەن موڵكە پێویستی بە حیمایە و بە حەصانە هەیە، لە هەمان كاتدا ئەوەی كە كرێچییە و كرێنشـینە بـە هـەمان شـێوە، یـەعنی موشـەریعی كوردسـتانی دەبـێ ڕەچاو بكات هـەم لایـەنی مەصـڵەحەتی خـاوەن موڵـك، بـۆ ئـەوەی ئـەو ڕكابـەری و ئـەو مونافەسە تیجارییەی كە لە كوردستاندا هەیە بەردەوام بێ، هەم ڕەچاوی بكات ئەو چینە كەم دەرامەتانەی

كە ناتوانن ئەو كرێ زۆرە، یان وەكو ئەو پارە زۆرە، یان ئەو ئیمكاناتەی بە دەست بێنن بۆ خۆیان، ئێمەش كە یاسایەك دەردەكەین، بەڕاستی یاسایەك دەربكرێ لە ساڵی (2008) یاسای ژمارە (9)، بەڵام بواری جێبەجێ كردنی نەبێ، ئەوە دیارە نەقصێكە لە ڕووئیەی قانونی، دەبێ پەرلەمانی كوردستان تەداروكی ئەو مەوزووعە بكات، ئێستاش كە ئەتجیلی بكات بۆ دوو ساڵی تر، ڕەنگە تەئجیلی موشكیلەكە دەكات، بۆیە ئێمە دەبێ بە زەوابیت بەڕاستی ئەو مەسەلەیە چارەسەر بكەین، یەعنی لەگەڵ بوونی حەقی خاوەن موڵك، لەگەڵ پاراستنی ئەو كەسانەی كە كرێچین، ئاگاداری ئەو مەسەلەیە بین، بڕیارێ دەرنەكەین كە سبەینێ بۆمان جێبەجێ نەكرێ، یان ساڵی (2012)ش دووبارە دابنیشینەوە بڵێین ئەو یاسایە كەی نافیز دەبێ بەڕاستی؟ بۆیە ئێمە دەبێ ئەوەمان لەبەر چاو بێ، گەڕانەوە بۆ یاسای شارستانی ژمارە (40)ی (1951)، یەكێكە لەو خیارە باشانەی كە لە بەردەمماندایە، بەڵام بە بوونی هەندێ زەوابیت بۆ ئەوەی بەڕاستی خاوەن موڵكەكانیش لە حەددێكدا بوەستن، ڕێگا نەدرێ لە ژێر زەریعەی خاوەن موڵكایەتی، ئەوانیش بە چاوچنۆكی سەیری مەسەلەكە بكەن، بۆیە منیش بە كورتی دەڵێم ئەو تەئجیل كردنە باشە بۆ ماوەی دوو ساڵ، چونكە ڕەنگە ساڵێك هەر فریای هیچ نەكەوین یەعنی، ئێمە لە كەیەوە كە ئیتیصال دەكەین بە خەڵكەوە، بە خەڵكی خاوەن بەرژەوەندی لەو مەسەلەیەدا، داوای پەلەكردن دەكەن، دەڵێن موشكیلەیەكی ئانی، یەعنی هەر لە شاری سلێمانی دا ئێمە ژمارەیەكی زۆر خاوەن موڵكمان هەیە بە كرێی ساڵانی (1979) و (1980)، كابرای كرێچی دەچێت پارەكەی دەبات تەسلیمی دەكات بە بێ ئەوەی بیبینێ، یەعنی ڕەنگە پێنج دینار، حەوت دینار، پارەیەكی زۆر كەم یەعنی، ئەوە كەی حەقە و كەی عەدالەتە؟ جا بۆیە داواكارین ئێمە لە ڕیگەی پەرلەمان و لە ڕێگەی لیجانی پەرلەمانییەوە ئەو مەسەلەیە زیاتر تەفعیل بكەین، لە ڕێگەی میدیاكانیشەوە دەتوانرێ كار بكرێت بۆ گەڵاڵە كردنی یاسایەك كە كۆتایی بەو كێشەیە بێنێ، هاوسەنگی دروست بكات لە نێوان هەموو خاوەن بەرژەوەندییەكاندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لێژنەی هاوبەش، پەرلەمانتارە بەڕێزەكان چەند خاڵ و پێشنیارێكیان خستە بەرچاو، لەوانە لە جیاتی ساڵێك بكرێتە دوو ساڵ، لەوانە لە كاتی دەركردنی بڕیارەكە و بڵاوكردنەوەی لە وەقائیعی ڕەسمی، بڵێین كوردستان، بۆشاییەیەك دروست دەبێ، بۆیە لەو ڕۆژەی كە لێرە پەرلەمان قەراری لێ دەدا، لەو ڕۆژەوە حیساب بكرێت، لەوەی كە لە ماوەی ئەو دوو ساڵەی كە دادێ، یان ئەو ساڵەی كە دادێ، مەسەلەكان چارەسەر ناكرێن، ئێمە چۆن بتوانین دەست و برد بكەین بۆ ئەوەی هەموار بكرێت، بە زووترین كات هەموار بكرێت، مەسەلەكە چارەسەر بكرێت، چەند مەسەلەیەكیش مولاحەزاتی خۆتان نووسیوە، جا داواكارین لێژنەی هاوبەش بۆ ئەو مەسەلانە وەڵامتان چیە؟

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەنـدامانی پەرلـەمانی کوردسـتانی بـەڕێز، یاسـای بـە کرێـدانی خـانوو و بـەرە کـە سـاڵی (2008) لـەو پەرلەمانە دەرچوو، تەبیعی ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی ئەو کاتەی لە خولی دووەمی پەرلەمان، دیراسەتێکی زۆر وردمان کرد، کـە پـرۆژە لەلایـەن حکومـەت پێشکەش کـرا، بـۆ مەبەسـتی دەرکردنـی یاسـایەکی گونجاو لەگەڵ بارودۆخی هەرێمی کوردستان، واتا هەموارکردنی یاسای بە کرێـدانی خـانوو و بـەرەی سـاڵی ژمـارەی (1979)ی عیراقی، کە بەرکارە لە کوردستان و ئێستاش هەر بەرکارە، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی کاتی خۆی گفتوگۆیـەکی زۆرمـان کـرد لەگـەڵ خـاوەن موڵکـەکان، کرێچـییەکان لـە هـەموو شـار و شارۆچـکەکانی کوردستاندا، لە ئەنجامدا واتا دوو ساڵ لەسەر پرۆژەکە ئیشمان کرد، ئەو یاسایە دەرچوو، بـە هـەموارکردنی یاسای بەکرێدانی خانوو و بەرە بەو شێوەیە، بابەتەکەی جیـاواز کـردەوە، سـەبارەت بـەو موڵکانـەی کـە بـە کرێ دراون بۆ ئەغرازی تیجاری، واتا دوکان و شوققە، ئەوە ماوەکە تەحدیـد کـرا بـۆ مـاوەی دوو سـاڵ، واتـا پاش تەواو بوونی دوو ساڵەکە بگەڕێتەوە سەر ئەحکامی قـانونی مـەدەنی عیراقـی، قـانونی عـەرز و تەڵـەب تەحەکوم بە مەوزووعەکە دەکات، سەبارەت بەو موڵکانەی کە بە کرێدرابوون بۆ ئەغرازی سەکەنی، ماوەکە تەحدیـد کـرا بـۆ مـاوەی چـوار سـاڵ، ئـەوە لەلایـەك، تـەبیعی ئێمـە دەبـێ ڕەچـاوی ئـەوە بکـەین هـەرێمی کوردسـتان پێشکەوتنێکی زۆر زۆری بـە خـۆوە بینیـوە، لـە ئـەنجامی چـی؟ لـە ئـەنجامی ئـەو یاسـایەی کـە دەرچوو بەڕاستی، لەو ماوەیە حەرەکەیەکی عومرانی زۆر کەوتە بازاڕ و شارەکانی هەرێمی کوردسـتان، واتـا خەڵك ئەوەی پارەی هەیە، سەرمایەدار توانی بینـای بکات، عیمـاراتی بکات، بـۆ ئـەوەی سـوودمەند بـێ لـە پارەی خۆیٍ، شارەکانیشمان بە وازحی پێشکەوتوو بووە لەو ناحیانە، تەبیعی بە پێـی ئـەحکامی دەسـتووری عیراقیش ئێستا ئێمە کە موناقەشەی بابەتێك دەکەین، بابەتەکە پەیوەسـتە بـە دوو لایـەن، یـەك/ سـاحێب موڵـك، دوو/ کرێچـی، ئەوانـەش بـە پێـی دەسـتوور، بـە پێـی مـاددەی (14)ی دەسـتووری عیراقـی، هـەموو هاووڵاتیەکی عیراقی، ئێمەش کە بەشـێکین لـە عـیراق یەکسـانین لـە بەرامبـەر دەسـتوور، نەصـەکە دەڵێت: مەکانەی ئیجتیماعی، ئیقتیصادی، هەر بابەتێك، هەر هاووڵاتیەکی عیراقی دەبێت بـە یەکسـانی تەماشـایان بکرێت و یاساکان بەسەریان جێبەجێ بکرێت بە یەکسانی، ئێمە لـە ئـەنجامی گفتوگـۆ و دەرکردنـی یاسـاکە موتابەعەی یاساکەمان کرد، لە هەولێر و دهۆك ڕەچاوی ئەوەمان نەکرد کێشەکی وا زۆر دروست بوو، بەڵام وتیان لە سلێمانی کێشە دروست بووە، دەبوایە لەوێش کێشە دروست نەبوایە، چونکە ئەوان کە ئەو قانونـە دەرچوو، پـێش ئیـدارەی هـەولێر قـانونی مـەدەنیان تـەتبیق کردبـوو، یـەعنی هـیچ کێشـەیان نـەبوو، ئێمـە ویستمان قانونەکانی کوردسـتان پـاش تەوحیـدی ئیـدارە یـەك بکەینـەوە، لـە ئـەنجامی یـەك کردنەکـە ئـەو قانونە دەرچوو، بەڵام لـەوێ بـە شـێوەیەك لـە شـێوەکان جێبـەجێ نـەکرا، جارێـك وتیـان وەزارەتـی دارایـی تەعلیماتی دەرنەکردووە، نەخێر وەزارەتی دارایی پاش دەرچوونی قانونـەکە تـەعلیماتی دەرکـرد، ئیسـلوبی کارکردن بە یاساکە زۆر بە وازحی بوو، خەڵکانی زۆریش ئیستیفادەیان لێ کرد، بە تایبەتی ئەو موڵکانە کە پێش دەرچوونی قانونەکە بە کرێدرابوون، بە تایبەتی ئێستا گفتوگۆ لەسەر ئەو موڵکانەنە کە بەکرێدراون بـە مەبەسـتی غـیری نیشـتەجێ بـوون، تیجـاری، لیجـانی زەریبـەی عـەقار بـە کارەکـانی خۆیـان هەڵسـتان،

موعامەلاتێکی زۆر تەقدیم کران، خەڵکانی زۆریش ڕازی بوون بە قانونەکە، ڕازی بوون، تەقدیراتەکە زۆر مەنتیقی بوو، مەعقول بوو، هیچ کێشە نەما، لەو ئاخیرەی ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی موتابەعەی مەوزووعەکەمان کرد، سەبارەت بە هەولێر ئیحصائیەمان وەرگرت لە مەحاکیمی هەولێر، هەتا مانگ و نیوێك پێش ئێستا (75) دەعوا لەو هەولێرە تۆمار کرابوون، واتا (75) دەعوا بە نیسبەت هەولێر لەو ماوەیەی کە ژمارەی دانیشتوانی زیاتر لە ملیۆن و نیوێك بەشەرە، چەند خاوەن موڵکی تێدایە، کرێچی تێدایە، دەعوایەکی زۆر نیە، هەندێك برادەران لێرە باسیان لەوە کرد کە لەگەڵ ئەوەدان ماوەکە بکرێتە دوو ساڵ، ئێمە خۆمان لە ڕاپۆرتی هاوبەش داوامان کرد ببێتە دوو ساڵ، هەرچەندە پرۆژەی حکومەت یەك ساڵ بوو، دووەمیان ئەندامێکی بەڕێز باسی لەوە کرد ئەنجومەنی دادوەری قەرارەکانی مەحاکیمی ڕانەگرت، باشە ئەنجومەنی دادوەری چۆن دەتوانێ قەراری مەحاکم ڕابگرێ؟ ئەگەر پەرلەمان قانونێك دەرنەکا، قانونەکەی ئیلغا نەکات، یان تەعدیل نەکات، مەعلومە لای جەنابتان پەرلەمان دەسەڵاتی تەشریعیە، ئەنجومەنی دادوەری دەسەڵاتی تەتبیقی قەوانینە، حکومەت دەسەڵاتی جێبەجێ کردنی یاساکانە، ناکرێت گلەیی لە ئەنجومەنی دادوەری بکەین بڵێین وەللا تەعلیماتیان دەرنەکرد بۆ ڕاگرتنی یاساکە، هەتا حکومەتیش ناتوانێ یاساکە ڕابگرێت، مەگەر پەرلەمان نەبێ، پەرلەمانیش وا ئێستا یاساکە گفتوگۆ دەکرێ بەو شێوەیە، ئێستا ئەو ڕەئیانە کە تەرشیح کرا، ئەندامێکی بەڕێز باسی ئەوەی کرد کەوا لەگەڵ ئەوەدا نیە قانونەکە هەبێت، باشە لەگەڵ ئەوەدا نینە قانونەکە هەبێ زۆر ڕاستە، ئێمەش کاتی خۆی پشتگیری ئەوەمان کرد کە یاسایەکی نموونەیی دەرکەین لە کوردستان، چونکە لە عیراق لە ساڵی (1996) یاسای بە کرێدانی خانوو و بەرە سەبارەت بەو موڵکانەی بە کرێدرابوون بۆ غەیری نیشتەجێ بوون جێبەجێ کرا، هیچ کێشەیەکیشیان لە دواوە نەبوو، جگە لە یاسای بە کرێدانی خانوو و بەرە بۆ نیشتەجێ بوون، ئەویان ڕاگرت، ئێستاش بە نیازن، پرۆژە تەقدیم کراوە لە عیراق، ئیشی لەسەر بکەن، ئەویش مەشمولە بە قانونی مەدەنی، لێرە ئەو ڕەئیانە تەرح کران، ئەندامێکی بەڕێزیش وتی لە دەرکردنی یاساکە، واتا (من تاریخ إصدارە)، ئێمە ئەو ڕەئیەی بە مەنتیقی دەزانین، فیعلەن ئەگەر لە تاریخی ئیصدارەکە بێ، ئیحتیمالە ئەو دەعوایانەی کە لەبەردەم دادگادایە ئیستیفادەی لێدەکات، کێشەیان بۆ دروست نابێت، هەروەها سەبارەت بە زیادکردنی بڕگەیەك بەو شێوەیەی کە بڵێی ئەو دەعوایانەی کە دەرەجەی قەتعیان وەرگرتووە، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی تازە لە نێوان خۆمان مشاوەرەمان کرد، ئەو دەعوایانەی کە لە مەحکەمە دەرچووە، تەخلیە کراوە، باشە ئێمە چۆن ئیلغای بکەین؟ بڵێین حاڵەتەکە فیعلەن ڕوویداوە، مەحکەمە قەراری داوە، دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە، تەنفیز کراوە، ئیلغای بکەی کێشە دروست دەکەی، چونکە حاڵەتەکە ڕوویداوە، موڵکەکە تەسلیم کراوە، دەرچووە لە دەسەڵاتی کرێچی کەون، خۆ ئێستا نایگەڕێنیەوە، باشە ئەگەر بیگەڕێنیەوە کێ تەعویزی ئەو حاڵەتانە دەدا؟ لێرە کێشەیەکی گەورە دروست دەکەن، بەڵام ئیمکانە ئێستا صیاغەکمان دانا بە تەشاور بەینی خۆمان، ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان

قبوڵیان کرد ئێستا بۆتان بیخوێنمەوە، ئەوا موافەقەتی لەسەر بکەن، قبوڵی بکەن، سەبارەت بە ماددەی دووەم:

المادة الثانية:

1- تسري أحكام هذا القانون على الدعاوى المنظورة أمام المحاكم المختصة وفقاً للقانون أعلاه و التي لم يصدر فيها قرار مكتسب للدرجة القطعية.

2- إيقاف تنفيذ القرارات الصادرة في الدعاوى المشمولة بأحكام هذا القانون التي لم ينجز تنفيذ تخليتها لغاية (2012/7/15).

بەڕێز د.أرسلان بايز إسماعيل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی، فەرموو.

بەڕێز برهان رشيد حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: دانانی ئەوەی کە بڕیاری دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە و بە ئەسەری ڕەجعی یاسایەك دەرچێ، ئەوە موتەناقیز نیە لەگەڵ ماددەی (19)ی دەستووری دائیمی عیراقیدا، لەبەر ئەوەی بەس لە قەوانینی زەرائیب و ئەوانە نابێ ئەسەری ڕەجعی هەبێ، ئەوە یەکەم، دووەم/ بۆ بەرچاو ڕوونی سەرۆکایەتی پەرلەمانی بەڕێز و زەمیلە بەڕێزەکانیشم لە ڕێی بەڕێزتانەوە، باسی ئەوە کرا ئەوەی پێشتر هەبووە دژی خاوەن موڵك بووە، یان پێشتر لە سلێمانی بۆتە یاسای مەدەنی، ئەو شتە وانیە، لەبەر ئەوەی لە سلێمانی، لە ئیدارەی سلێمانیدا بڕیاری (220) لە (30)ی کانونی یەکەمی (2001)دا دەرچوو، کە حکومەتی سلێمانی دەریکرد، درێژەپێدەری ئەحکامەکانی ماددەی قانونی (87)ی ساڵی (1979) بوو، لەو یاسایەدا هاتبوو، ئەوە موختەص بوو بە موڵکەکانی مەحەلاتی تیجاری، صناعی، میهەنی، دەیوت ئەوەی (10) ساڵ بەسەر کرێدانیان لە (2002/1/1) تێپەڕیوە، بۆی هەیە داوای ئیعادەی تەقدیر بکات، هەردوای پێنج ساڵێك ئیعادەی تەقدیر بکات، ئیعادەی تەقدیر بکات لە ڕێی دائیرەی زەریبەی عەقارەوە، بۆ کرێچی و خاوەن موڵك هەیە ئیعتیرازی لێ بگرێ لای دادوەری یەکەمی دادگای بەرایی، قەراری داوەری یەکەمی دادگای بەراییش باتتە، ما باقی دەڵێت لە (2002/1/1)وەوە، واتا بە تەشخیص لە (30)ی کانونی یەکەمی (2001)ەوە، بە قانونی مەدەنی شمولی موڵکەکان دەکات، یەعنی پێش (2002/1/1) ئەو ئەملاکانەی پێشوو هەبووە هەر بە پێی قانونی ئیجاری (87)ی (1979) دەمێنێتەوە، کە تابعێکی ئیشتیراکی هەیە، بەڵام ئەوەی دوای ئەو تەئریخە دەدرێ بەکرێ، قانونی مەدەنی شمولی دەکات، یەعنی ئەوەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەحکامەکانی تەخلیە، بۆ دەرکردنی کرێچی بۆ ماددەکانی (740) بۆ (746)ی یاسای مەدەنی عیراقی، ئەوە حەقیقەتی مەوزووعەکەیە، درێژە پێدەری یاسای (87)ی (1979) بووە، بڕیاری (220)ی 30ی کانونی یەکەمی 2001ی ئیدارەی سلێمانی، بڕیارێکی زۆر جوان بووە لەسەر ئەساسی تەقدیر کردنی موڵك بووە، ئەوەی کە دەڵێن گوایە کرێی (10) دینار و (20) دینار ماوە لە موحافەزەی سلێمانیدا، شتی وانیە،

ئەگەر شتی وا هەبێ ئیهمالی خاوەن موڵکە، لەبەر ئەوەی ئەو یاسایە کە لە کانونی یەکەمی 2001 دا دەرچووە حەقی ئیعادەی تەقدیری داوەتەوە، ئەو حەقە حەقی ئیعادە و ئیعتیرازی داوە بە خاوەن موڵك و کرێچیش، ئەوە حەقیقەتی مەوزووعەکانە، ئەوەی دوای ئەو تەئریخە دەدرێ بە کرێ قانونی مەدەنی شمولی دەکات، ئەحکامەکانی ماددەی (740) بۆ (746)ی قانونی مەدەنی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو، کاك عومەر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەللا من تەوزیحێکم هەبوو لەسەر ئەو موقتەرەحەی کە تەقدیم کرا، ئەگەر یارمەتیم بدەی ئەوەی کاك برهان باسی لێ کرد، ئێمە هیچ پێویستمان بەو تەعدیلە نییە و قانونی مەدەنی جێبەجێ بکەین، خۆشمان ئەزیەت نەدەین لێرە، با بڕۆشتایە، وەکو ئێستا باسی لەسەر کرد، بەڵام (علی کلٍ)، من یەك شتتان بۆ تەوزیح دەکەم برادەرینە، لە سلێمانی هیچ کێشەیەك لەسەر ئەو یاسایە دروست نەبووە، بەڵێ ئینزار کراوە، دەعواش ئیقامە کراوە، عەدەدێکی زۆریش دەعوا هەیە، بەڵام لە کۆی شەش مەحکەمەی بیدائە کە موختەصە لەو ئیشە، یەك مەحکەمەیان لە (10) دەعوا کەمتری دەرکردووە، ئەو (10) دەعوایەش تەمییز کراوە لەبەردەم دادگای ئیستیئناف بە صیفەی تەمییزی، خۆی تا ئێستا موکتەسەب نیە دەرەجەی قەتعی، هەروەها وەستێنراوە، بە تەئکیدەوە چاوەڕوانی ئەو ڕۆژەیان دەکرد، حاکمەکانیش موحتەمەلە ئاگادار کرابنەوەکە تەوازوونێك بگرن، هیچ قەرارێك دەرنەکەن، چونکە هەر قەرارێکی قەزائی دەرچوو، ئێمە لێرە لە پەرلەمان لەسەرمانە قەراراتی قەزائی، قەراراتی موکتەسەب دەرەجەی قەتعییە، پێویستە بۆ ئیستیقراریەتی قەراراتی قەزائی و مەبدەئی سیادەی قانون، ئێمە ئیحتیرامی ئیرادەی حاکم و قانون و قەزا بگرین، بۆیە کە حاکمەکان بە ئیرادەی خۆیان ئەو ئیجرائە کەشف و ئەو سەر و ئەو سەری کە لە ناو دەعواکاندا هەیە کردوویانە، ئەو دەعوایانەش هێشتا موکتەسەب دەرەجەی قەتعی نین، لەبەر ئەوە بڕگەی دووەمی ئەو یاسایە کە ئەو تەعدیلەی کە ئێستا لێرە دەکرێ، کە کاك عەونی پێشکەشی جەنابتانی کرد، حەسمی ئەو مەسئەلەیەی کرد کە بۆ لەمەودوای دەعواکان، بەشی سێیەمی قەتعیەن بڕانەوە بە نیسبەت ئەو دەعوایانە، چونکە بە نەصێك هاتووە دەڵێ (لم تكتسب) دەرەجەی قەتعی، بە تەئکید تاوەکو لە تەمییز دەرنەچێ ئەو قەرارانە، موددەی تەمییزی بەسەر نەڕوا و نەچێتە دائیرەی تەنفیز و لە تەنفیز تەنفیز نەکرێ، ئەختائی موستەئجیر، کرێچیەکە نەکرێ، مودەی نەدرێتێ، ئەو قانونە جێبەجێ نەکراوە، (لا یزال) تا ئێستا ئەو یاسایانە لە سلێمانی جێبەجێ نەکراوە، (بالرغم)ی ئەوەش، من لەگەڵ ئەوەدام بەو نەصە بڕوا بۆ ئێستا، هەرچی چەندە ئەوە ڕەنگە حەلێکی شافی نەبێ بۆ ئەو کێشەی کە لە بەینی موستەئجیر و موئەجیردا هەیە، لەبەر ئەوە ئێمە هەموومان باشی دەزانین، مواتینین، خەڵك، هەموومان، هاووڵاتی، هەموو خەڵکی کوردستان موتەساوین لە هەموو حقوق و ئیلتیزاماتێك کە لەسەر شانمانە،

مەفرووز نیە ئێمە بە جارێ پێدابگرین لەسەر هەندێ ئیعتیبارات، چونکە ئەگەر ئێمە زۆربین یاسایەکی ئاوها دەربچێ، هەر نەخرێتە حەیزی تەنفیزەوە، هەر تەنفیز نەکرێ، بەڕاستی لەلایەك هەیبەتی یاساکانی پەرلەمانی کوردستان نامێنێ، لەلایەکی تر ئێمە بەڕاستی وەکو کاك ئیسماعیل باسی لەسەر کرد، کە تەعنی لەسەر فەلسەفەی ئیشتیراکی هەبوو، ڕاستە ئەو یاسایەی ژمارە (87) لەسەردەمی حیزبی بەعسدا تەعدیل کراوە، پێشتر یاسای مەدەنی بەکار دەهێنرا، بەڵام ئەوان هاتنن لەسەر نەهج و فەلسەفەی ئیشتیراکی خۆیان بەکار هێنا، کە ئێستا کاك ئیسماعیل گلەیی لێ کرد، ئێستا ئەو یاسایەش لەسەر نەهجی عەولەمە و بازاڕی ئازاد کە هەر گلەیی لەسەر بێ، ئەوە ناڕوات بەڕێوە، پێویستە لە کاتی خۆیدا موازەنەیەك لەبەینی حقوقی موئەجیر و موستەئجیر، کرێچی و ساحێب خانوودا بکرێ، لەبەر ئەوە من پێموایە ئەو تەعدیلەی، ئەو ئیزافەی کە ئێستا لە لیژنەی یاسایی دامان بەزاندووە، ئەوە صیاغەیەکی زۆر قانونیە، بۆ وەستاندنی ئیشکردن بەو یاسایە تا (2012/7/15)، هەروەها وەستاندنی کارکردن، چونکە دەڵێ ئەو دەعوایانەی کە ئیجرائاتی تەخلیەکەی تەنفیز نەکراوە، ئیجرائاتی تەخلیە یەعنی چوونە دەرەوەی کرێچییەکە لە مولکەکە، تا ئێستا ئەوە نەکراوە، لەبەر ئەوە ئەگەر بڕیاریشی تیا دەرچووبێ، بڕیارەکە بەو شێوەیە دەوەستێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەك کەسی تر وەردەگرین، کاك کاردۆ نوقتەی نیزامی هەیە، ئاخیر کەس.

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ بڕگەی دووەم، بەلای منەوە چارەسەرەکە ئەوەیە ئەگەر یەك هاووڵاتی زەرەرمەند بێ، حکومەت بەرپرسیارێتی قەرەبووی دەگرێتە ئەستۆ، هەم تەداخولی یاساش ناکەین کە دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە، هەم هاووڵاتیەکیش ئەگەر زەرەرمەند بوو لەنەتیجەی ئەو یاسایەی ئێمە، با حکومەت بەرپرسیارێتی تەعویزی وەرگرێتەوە، کە بە بەڵگە سەلێندرا.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا زۆر موناقەشە لەسەر ئەو مەوزووعانە کرا، پێشنیارێك هاتووە پێش ئەوە کە بۆ دوو ساڵ تەئجیل بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە دوو ساڵ بێ دەست بەرز بکاتەوە؟ بۆ ئەو فەقەرەیەی کە دەڵێ کەی تەنفیز بکرێ؟ یەعنی رووە تەنفیزیەکەی کەی بێ؟ ئەو پێشنیارەی لیژنەی هاوبەش با بیخوێنێتەوە و بیخەینە تەصویتەوە، فەرموون بیخوێننەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من به باشی دەزانم ماددەی یەکەم بخوێنینەوە و بیدەینە دەنگدان، ئینجا وردە وردە بێینە سەر ماددەکانی تر، وا باشترە، ئیشەکانمان ئاسانتریش دەکات.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ فەرمووو.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الأولى:

تعدل الفقرة الثانية من المادة الثالثة من القانون رقم (9) لسنة 2008 و تقرأ كالآتي:

تمتد عقود إيجار العقار المؤجر لغير أغراض السكن المبرمة قبل نفاذ هذا القانون لغاية (2012/7/15) إعتباراً من تاريخ نفاذ القانون رقم (9) لسنة 2008 وتخضع بعد مضي المدة المذكورة لأحكام القانون المدني رقم (40) لسنة (1951) المعدل النافذ في الإقليم.

بەڕێز د.أرسلان بایز إسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەست بەرز بکاتەوە؟ کێ دژە؟ بە ئەکسەرییەتی تەواو، فەرموو بۆ خاڵەکەی تر.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية:

1- تسري أحكام هذا القانون على الدعاوى المنظورة أمام المحاكم المختصة وفقاً للقانون أعلاه و التي لم يصدر فيها قرار مكتسب للدرجة القطعية.

2- إيقاف تنفيذ القرارات الصادرة في الدعاوى المشمولة بأحكام هذا القانون التي لم ينجز تنفيذ تخليتها.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

ئێستا کێ لەگەڵ ئەو صیاغە تازەدایە کە خوێندرایەوە تکایە بادەست بەرزبکاتەوە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، فەرموون بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (3): على مجلس الوزراء و الجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

ئێستا کێ لەگەڵ ئەم ماددەدایە تکایە بادەست بەرزبکاتەوە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، فەرموون بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (4): ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ اصداره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

ئێستا کێ لەگەڵ ئەم ماددەدایە تکایە بادەست بەرزبکاتـەوە؟، فـەرموون کێـی لەگەڵدا نیـە؟، بـەکۆی دەنـگ وەرگیرا، فەرموون بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الاسباب الموجبة

بغية إعادة تنظيم العلاقة بين المؤجر والمستأجر و منحهما فـترة اخـرى ليكونـا علـى درايـة بالاوضـاع القانونيـة الجديـدة للمـأجور لتدبير امورهما وإعطاء المهلة الكافية لوسائل الاعلام لنشر الوعي القانوني في هذا المجال شرع هذا القانون.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

کاك خورشید، فەرموو.

بەڕێز خورشید احمد سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی پێشنیاری زۆر لە بـرادەران هـەبوو، کـە لـە سـەباب موجبـە ئێمـە ئیشارەت بـەوە بـدەین، بڵێین (واعطاء المهلة الكافية لبرلمان كوردستان لاجراء التعديلات المطلوبة على القانون) ئەمە تەنها بـۆ ڕاگـرتن نیـە، بۆ ئەوەیە پەرلەمان ئیلزام بکەین کە تەعدیلات بکات لەم یاسایەدا، سوپاس.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

بەڕێز سکرتێری پەرلەمان ڕوونکردنەوەیەکی هەیە، کاك فرسەت، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەرلەمان ناتوانێت، چونکە لازمە پڕۆژەکە لە ئەندامانەوە بێت، بۆیـە پەرلـەمان نـاتوانێ ئەنـدامان ئیلـزام بکات و ئەو کارە بکات، هـەرکاتێ 10 ئەنـدام پێشکەشـیان کـرد، یـان حکومـەت پێشکەشـی کـرد، ئـەو کاتـە پەرلەمان تەماشای دەکات، ئەگینا تۆ کێ ئیلزام دەکـەیت، ئـەوە خـیلافی نیـزام و یاسـایە، خـیلافی بـەدیهیاتی یاساشە، سوپاس.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

کوێستان خان، فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: زۆربـەی هاوڕێیـان کـە قسـەیان کـرد باسـی هـەمواریان کـرد، باوەڕناکـەم کـە ئەنـدام هـەبێت قسـەی کردبێ باسی هەمواری نەکردبێ، دووەم: پڕۆژە هەیە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کـراوە لـە هەفتـەی پێشوو،

10 ئەندامی پەرلەمان پێشکەشیان کردووە، ئەکرێت بۆ دەوڵەمەند کردنی ئەم پرۆژەیە خاوەن موڵك و کرێچی بانگ بکەین، بەڵام ئەبێ لە هۆیەکانی دەرچواندنی باسی ئەوە بکرێت کە ئەمە بۆیە دوا دەخرێت لەبەر هەموارکردنی نەك بۆ ئەوەی کە کرێچی خۆی ئامادە بکات و ئیعلام بڵاوی بکاتەوە، ئەمە تەنها بەمەبەستی هەموارکردن بێت، سوپاس.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارەو ئێمە لەهەموو قسەکانماندا ڕوونمان کردەوە، وتمان ئێمە لەگەڵ ئەوەداین کە هیچ لایەك زەرەرمەند نە بن، ئەو هاوسەنگیە ڕابگیرێت، دیارە ئێستا هەستێك دروست بووە لەلای کرێچیەکان کە ئەم یاسایە، زۆڵمیان لێدەکات، خۆ ئەکرێت کەباسی ئەوە دەکەین کە هەموار بکرێت، خۆ دەکرێ هەموارکردنەوەکە لەهەندێ ماددەدا بێت کە میکانیزمی جێبەجێکردنی یاساکەی تێدا ڕوون وئاشکرا بێت، بۆیە ئەگەر ئیزافەی بکەین بڵێین هەموار خۆ مەرج نیە پەرلەمان ئیلزام بکرێت بەهەموارکردنەکە، بەڵام دەکرێ حکومەت ئیلزام بکەین، کە لەماوەیەکی نزیکدا هەموارکردنی ئەو یاسایە، بنێردرێتە پەرلەمانی کوردستان بۆ ئەوەی ئەو کێشەیە یاخود تەوصیات، یاخود هەرچیەك بێت، گرنگ ئەوەیە ئێمە بزانین کە لەدوای ئەم یاسایەوە هەموارکردنێك دێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

دواین کەس دکتۆر زانا، فەرموو.

بەڕێز د. زانا رؤوف حمە کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم یەك صیاغەی تر دابڕێژینەوە، کە زۆر موخالفیش نەبێت، لەگەڵ ئەوەی کە کاك فرسەت ئاماژەی پێدا، کە پەرلەمان ئیلزام دەکەین، چۆن لەهەمان کاتدا نووسراوە موهلەیەك دەدرێت بە کرێچی کە ئاگاداری وەزعی خۆی بێت، ئاواش بنووسریت(اعطاء المهلة للبرلمان لاعادة العلاقة بين المؤجر والمستأجر، على اسس قانونية سليمة ومتوازنة) کەواتە موهلەکە دەدرێت بە پەرلەمان بۆ ئەوەی ئیعادەی تەنزیم بکاتەوە، لەسەر بنچینەیەکی یاسایی، لەسەر ئەساسێکی یاسایی و موتەوازین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

خۆی منیش حەقم هەیە قسە بکەم، یەعنی بەڕاستی حەق لەوەدایە کە ئەبێت صیغەیەك بدۆزینەوە لەنێوان خاوەن موڵك و کرێچیدا، ئێمە چۆن ئەو صیغەیە بدۆزینەوە لەڕووی یاساییەوە ئەوەمان بۆ عیلاج بکەن، چۆن صیغەیەك بدۆزینەوە تا ئەوە حەل بکەین خۆ ناکرێت هەتا هەتایە ئەوە هەر تەئجیل بکەین، فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم پڕۆژەی كە ئێستا لەبەردەستی ئێمەدایە باسمان لە تەمدیدی ماددەیەكی ئەو یاسایە كردوە كە خاصە بە تەخلیەی مەحەلاتی تیجاری، ئەمە ناكرێت لەناو ئەسبابی موجەبەكەدا پەرلەمان تەوصیەی تێدا باس بكات یان ئیلزامی جیهەتێك بكات، ئەكرێت پڕۆژەیەك هەبێت، وەكو ئێستاش برادەران باسیان لێوە كرد، پڕۆژەیەك هەیە، واریدە ئەم پڕۆژەیە بێتە بەرنامەی كاری پەرلەمانەوە، دوایی گفتوگۆی لەسەر بكرێت و باسی لەسەر بكرێت، ئەگەر پڕۆژەكە دەنگی خۆی هێنا، كە تەعدیلی هەندێ لە بڕگە و بابەتەكانی ماددە ئەصڵیەكە بكات، بەڵام لێرە لەم مەشروعی تەعدیلەدا وارد نیە، سوپاس.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆكی پەرلەمان):

بۆ پێشنیارەكەی دكتۆر زانا وتتان چی لەسەری؟، فەرموو كاك عەونی.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەبۆچوونی من ئەو پێشنیارەش وا نیە، لەبەر ئەوەی ئەسباب موجەبەی یاسا ئەوەیە كە ئەو یاسایە بۆچی دەرچووە، تەبعەن دەڵێن كێشە بووەو مەشاكیل دروست دەبێت، پەرلەمانی كوردستان و حكومەتی كوردستان زانیان كێشە دروست دەبێت، ویستیان یاساكە ڕابگرن، ئەسبابی موجیبەی ئەو یاسایە ڕاگرتنی یاساكەیە، بەڵام كە بینیمان لەئەنجامی گفتوگۆی ئەندامان دیار بوو كە پڕۆژەیەك پێشكەش كراوە، فیعلەن خوێندنەوەی یەكەمی بۆ كراوە، ئیمكانە ئیش لەسەر ئەو پڕۆژەیە بكەین لەماوەیەكی كەمدا، بیهێنینە ناو هۆڵی پەرلەمان بۆ گفتوگۆكردن لەسەری، ئینجا چ بە هەمواركردن بێت، یان بەداڕشتنەوەی یاسایەكی تایبەت بە خانووبەرە لەهەرێمی كوردستان، سوپاس.

بەڕێز د. ئەرسەلان بایز اسماعیل(جێگری سەرۆكی پەرلەمان):

باشە من پرسیارێكم لە ئێوە هەیە بێزەحمەت، بۆچی ئێوە باسی كرێچیتان كردووە ئەی بۆ باسی خاوەن موڵكتان نەكردووە، لە ئەسباب موجەبەكەدا؟، فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

داواكارییەكی زۆر لەلایەن كرێچیەكانەوە پێشكەش بە پەرلەمان كرا، دەڵێت ئێمە مەغدورین بەو یاسایە، وەلەو من لەقسەكانم ئیشارەتم بەوەدا كە هەموو هاووڵاتیانی كوردستان یەكسانن لەبەرامبەر دەستوور ویاسا، بەڵام وا دیارە كەئەنەما لایەنی زەعیف لەموعامەلەكەدا كرێچیە، بۆیە ئێمە ئیشارەتمان بەوان داوە، چونكە كرێچیەكان خۆیان دەڵێن ئێمە ئاگامان لەو یاسایە نیە، ئاگامان لەوە نیە كە وەزارەتی دارایی تەعلیماتی دەركردووە سەبارەت بەچۆنیەتی جێبەجێكردنی یاساكە، بۆ ئەوەی دووبارە خەڵك تەوعیە بكرێت و ئاگایان لە یاساكە هەبێت، بۆیە بەتایبەتی ئیشارەتمان بە كرێچی داوە، سوپاس.